

Majorosi Virág¹ – Nagyné Árgány Brigitta²

A „Látható hangok” program integrálása az „Ének-zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységformába

Jelen tanulmány célja annak bemutatása, hogy Antal-Lundström Ilona „Látható hangok” elnevezésű, 3-8 éves gyermekek számára létrehozott komplex fejlesztő programjának egyes elemei milyen módon integrálhatók az óvodai „Ének-zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységformába. Kutatási kérdéseink egyrészt a fejlesztőprogram egyes elemeinek gyakorlatban való megjelenésére, másrészt az óvodai integrálás módszereire és lehetőségeire vonatkoztak – elsősorban a zenei hallás fejlesztésének területére koncentrálva. A kutatási cél eléréséhez és a kutatási kérdések megválaszolásához kvalitatív módszert, interjú készítését választottuk, illetve három foglalkozás alkalmával a „Látható hangok” program elemeit a kiválasztott óvoda pedagógiai programjának megfelelő foglalkozásokba integráltuk. A kapcsolódó szakirodalmi megközelítésben előtérbe került az óvodai zenei nevelés szerepe, a zenei nevelés hatásai, továbbá a fejlesztő program megalkotójának, Antal-Lundström Ilonának a munkássága, az oktatócsomag felépítése és szerepe az óvodai gyakorlatban. A készített interjú és a megvalósított foglalkozások tapasztalatai alapján a program jól integrálható és eredményesen alkalmazható az óvodai zenei tevékenységformába integráltan is.

Bevezető gondolatok

Több kutatás is megfogalmazza (Németh és Révész, 2023; Forrai, 1974), hogy a zene egyfajta kommunikációs eszközként alkalmas a gondolataink, az érzelmeink szemléletes átadására és mindezek mellett nyugtató hatással is bír. Ezért felértékelődhetnek már kora gyermekkortól kezdve azok a zenei nevelésben rejlő lehetőségek és korszerű módszerek, amelyek igazoltan eredményesek az iskolaérettségi problémák és a tanulási nehézségek visszaszorításában.

A kapcsolódó óvodai programok, módszerek közül Antal-Lundström Ilona: *Látható hangok* című komplex oktatócsomagja a 3-tól a 8 éves korosztály számára íródott. A program a tanulási nehézségekkel küzdők felzárkóztatásában is kiemelkedően eredményes lehet, melyet kutatások is alátámasztanak (Janurik Márta, Antal-Lundström Ilona és Józsa Krisztián, 2018). Az említett tanulmány szerint a program hatékonyan elősegítette az óvodáskorú gyermekek iskolai tanulásra való felkészülését. Nemcsak a beszédhanghallás fejlődéséhez járult hozzá, hanem az általános kognitív fejlődésükhöz is, valamint fontos elemi alapkészségeik fejlesztéséhez, melyek az eredményes iskolai tanuláshoz elengedhetetlenek. Az oktatócsomag élvezetes és megfelelő kihívást jelentő zenei tevékenységeket biztosított a gyermekek számára, támogatva ezzel a kisgyermekkorú tanulás iránti motivációjukat, és elősegítve az örömteli tanulási élményeket.

---

¹ óvodapedagógus, gyakornok

² egyetemi oktató, Kodolányi János Egyetem, Neveléstudományi Tanszék

Azért is érdemes ezzel a programmal behatóbban foglalkozni, mert benne a koncepciót alkotó zenepedagógus elképzelései találkoznak a zenei nevelés Kodály Zoltán által lefektetett alapelveivel.

Jelen kutatás célja annak feltérképezése és kipróbálása volt, hogy a *Látható hangok* program egyes elemei (tempóérzékelés, hangszínhallás, hangmagasság, hangerősség fejlesztése) hogyan valósíthatók meg és milyen módon integrálhatók az „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységformába, azt kiegészítve, gazdagítva. Emellett további cél volt, hogy a tapasztalatokat gyarapítsuk a témával kapcsolatosan azáltal, hogy megkérdezzük olyan gyakorló pedagógust, aki ezen a területen jártas és nagy múlttal rendelkezik.

A kutatás kérdései tehát:

1. Melyek a programnak azok az elemei (pl.: zenei anyagok, módszerek), amelyek miatt a pedagógusok szívesen választják és eredményesnek tartják?
2. Hogyan integrálhatók az „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységformába, ezen belül kiemelten a zenei hallás fejlesztésébe a *Látható hangok* oktatócsomag egyes elemei?

Az első kutatási kérdés megközelítése kvalitatív kutatási módszerrel történt: egy zenepedagógussal készített interjú által, aki a programot már több éve sikeresen alkalmazza. A második kutatási kérdés megközelítéséhez „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” foglalkozások tervezése és megvalósítása jelentette az alapot a *Látható hangok* oktatócsomag egyes elemeinek bevonásával.

Zenei nevelés az óvodában és hatása a gyermekek általános fejlődésére

Kodály Zoltán szavai által megfogalmazódhat bennünk a kérdés, hogy miért lenne szükséges mindennapjaink nélkülözhetetlen részének tekinteni a zenét és az éneket, illetve miért fontos nagyon a dallamok iránt érzett befogadó hozzáállás. A mai társadalomban az ének-zene oktatás és a zenei tevékenységek általában háttérbe szorulnak, tekintettel a gyorsan változó világra és annak sokrétű kihívásaira. Annak ellenére, hogy számos területen érdemes fenntartani és kiemelni a zene fontosságát, sokoldalú fejlesztő hatásai miatt (Csongrádi és Asztalos, 2017).

Akkor tudjuk leginkább felkelteni a gyermekek zenei érdeklődését, ha a hangok világával való megismerkedést a lehető legkorábban elkezdjük (Kodály, 1974). Ennek okán elkerülhetetlen a család szerepvállalása. Sokan őriznek emlékeket szüleikkel, nagyszüleikkel közösen énekelt gyerekdalokról, dalos játékokról, amelyek meghitt élményt nyújtottak számukra. Ezek a pillanatok időnként kiválóak voltak a hétköznapok egyhangúságából való kilépésre, és olyan különleges érzelmi köteléket teremtettek, melyet csak a zene képes kialakítani.

Ha zenepedagógiáról beszélünk, akkor gyakran az első elképzelésünk az iskolai zenei neveléssel kapcsolatos, azonban az óvodai zenei nevelésnek is kiemelt szerepe van. Nem véletlen, hogy Kodály Zoltán hazai és nemzetközi körökben elismert zenepedagógiai koncepciójában még nagyobb jelentőséget tulajdonított ennek, ugyanis szemlélete szerint a „szép zene magvát a legzsengőbb korban” lenne szükséges elültetni (Kodály, 1974, idézi Kissné, 2012. 2.o.). Az óvoda a család után a zenei nevelés másik fontos színtere, ahol a gyermekek céltudatos, tervszerű és sokoldalú fejlesztésben részesülnek. Az óvodai intézményekben mindez az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában (2012) meghatározott „Ének, zene, énekes játék és gyermektánc” tevékenységi forma keretein belül valósul meg.

Számos zenepedagógus és zenetudós, többek között Kodály Zoltán és Forrai Katalin munkássága bizonyítja, hogy a zenélés, az éneklés jelentős befolyással van az óvodáskorú gyermek harmonikus fejlődésére. Az SNI; a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel élő³; hátrányos helyzetű és más óvodáskorú gyermekeknek, fiataloknak a zenén keresztül fejlődhet érzelmi-, akarati életük, intellektuális és megismerő tevékenységük. A zenei nevelés hozzájárul az egyén magasabb rendű pszichikus funkcióinak fejlődéséhez is, illetve mindezek mellett érdemes megemlíteni, hogy támogatja a mozgásfejlődést és elősegíti a szociális érettséget (Kokas, 1972).

Az esztétikai érzelmek különösen fontosak ebben a korban, amikor a gyerekek felfedezik és megcsodálják a szépet a környezetükben. A gyermek örömet lel egy szép virágban, egy dallamban vagy egy ritmusban. Később ezek az érzelmek fokozatosan elkülönülnek és differenciálódnak. Az óvodásoknak biztosítani kell az erkölcsi érzelmek megélésének különböző lehetőségét, például szerepjátékok, bábjátékok által (József, 2011). Éppen ezért az óvodákban az óvodapedagógusnak fokozott jelentőségű a szerepe, hiszen hatalmas lehetőség van a kezében: a zene varázsának átadása, a mindennapokba ágyazott éneklés megszerettetése, amely elengedhetetlen örömforrásként szolgál a személyiségfejlődés szempontjából. A zenei képességek különböző mértékben való fejlesztésével elindulhat a gyermek valamennyi képességének intenzívebb fejlődése. A zenei nevelés hozzájárul a magasabb rendű pszichikus funkciók kialakulásához, melynek hatása messze túlmutat a zene specifikus tartalmának és anyagának hatásain (Árvayné, 2012). A zene különleges képessége, hogy közvetlenül hat az érzelmekre, illetve váltja ki azokat, ily módon alapvető eszköze lehet az általános nevelési munkának. A hangmagasság, a ritmus és a mozgás mind fizikai ingerek, de amikor ezeket összekapcsoljuk, és hozzáadjuk a szöveg játékos, szimbolikus képeit, akkor ezek a zenei elemek lelki jelenségekké, pozitív érzelmekké, örömmé válnak. A dalok éneklése vagy meghallgatása során a gyermek érzékenysége és fogékonysága fejlődik, a zene által színesedik érzelmvilága. A szerepjáték során a gyermek más karakterek bőrébe bújva (pl.: egér, farkas) sajátítja el az empátiát, a kreatív gondolkodást, az alakok különböző érzelmeit, személyiségét. A zenehallgatás során, még ha a gyermek nem is érti pontosan a szöveget, képes átérezni a dallam hangulatát: az esetleges szomorúságot, humort vagy a feszültségoldást. A zene így nem csupán egy szórakoztató tevékenység, hanem komplex módon támogatja a gyermek érzelmi és szociális fejlődését, segítve őt abban, hogy mélyebben megérthesse saját, illetve mások érzelmi világát és hogy képes legyen kifejezni emócióit (Forrai, 2016).

A mondókák és dalok játékos formában gyakoroltatják a hangok összekapcsolását és segítik azok helyes artikulációját. A hozzájuk tartozó ritmus lassítja és tagolttá teszi a beszédet, így elősegítve a hangok pontos kiejtését. Emellett a ritmikus struktúra segíti a szótagolást is, ami kiemelkedő fontossággal bír az iskolára való felkészülés során, mivel ez kihat a későbbi helyesírás fejlődésére is. A mondókák és dalok szövegei továbbá gazdagítják a gyermek szókincsét. A zenei tevékenységek során megismerhetik és elsajátíthatják a zenei fogalmakat, hangszerek neveit, ami szintén hozzájárul nyelvi fejlődésükhöz és kognitív képességeik bővüléséhez (Árvayné, 2012). A változatos zenei gyakorlatok segítik a gyermekek koncentrációs idejének növekedését és jelentősen hozzájárulnak a figyelem, a koncentráció és az emlékezet fejlődéséhez. Az ilyen tevékenységek során a gyermeknek meg kell tanulnia

---

³ A továbbiakban BTMN

egyidejűleg figyelni az éneklésre, a szövegre, a dallamra és a ritmusra, valamint kapcsolódó mozgásokat is végrehajtani, ami tovább fokozza az emlékezet és figyelem összpontosítását (Brown és társai, 2006). Az óvodáskor idején a gyermekek már elkezdnek fejlődni a nyelvi gondolkodás terén is, ami az első osztályig a legmagasabb szintű gondolkodást, az analitikus gondolkodást igényli. A zenei tevékenységek segítik ezt a folyamatot, például azáltal, hogy felismerik és azonosítják a dallamból kiemelt motívumokat. Ezen kívül a szintézis képességét is fejlesztik, amikor a különböző motívumokat összekapcsolják, és egy összetettebb dallammá alakítják azokat. Ezáltal a zenei nevelés összetett módon támogatja a kognitív fejlődést és a gondolkodási készségek kialakulását (Árvayné, 2012). Az improvizációs gyakorlatok segítik a kreativitás fejlődését. A gyermek szabadon kifejezheti magát ritmus-, dallam-, szövegimprovizáció során. Az olyan gyakorlatok, mint például a táncolás vagy a rajzolás, fejlesztik a mozgást és az érzelmi kifejezést, utat engedve a gyermek számára, hogy saját érzelmeit kibontakoztassa és megossza (Willing, 2010).

A dalos táncos játékok kiváló lehetőséget nyújtanak a gyermekek mozgásfejlődésének és kifinomultságának elősegítésére, hiszen egész testüket harmonikusan mozgásba hozzák, összehangolják a mozdulatokat, fejlesztik az egyensúlyérzékét és a ritmusérzékét, valamint segítenek levezetni a túlzott mozgékonyt. Mindezek mellett ösztönző hatást gyakorolnak a kevésbé aktív gyermekekre is (Tamásiné, 2014). A tervezés során fontos figyelembe venni, hogy a játékok kísérő mozgásformái gazdag tapasztalatokat nyújtsanak a tér és a forma terén is. A nagymozgások fejlesztése és a fizikai állóképesség növelése szempontjából ideális lehetőséget kínálnak a dalos játékok, változatos mozgásformákkal és lehetőséget biztosítanak a mozgásformák játékos ismétlésére, ami tovább erősítheti az állóképességet (Falvay, 1990). Az óvodások egyensúlyérzékének fejlesztésére kiemelt figyelmet kell fordítani, mivel ez a képesség különösen jól fejlődik megfelelően ingerelt környezetben ebben a korban. Az egyensúlyérzék kialakulása és fejlődése szoros összefüggésben van a ritmusérzék kialakulásával is. Ahhoz, hogy a gyerekek érzékeln tudják a mozgás ritmusát, fontos, hogy egy bizonyos szintű egyensúlyérzékkel rendelkezzenek, amit a ritmikus mozgás erősít és fejleszt tovább (Árvayné, 2012). Az óvodai zenei tevékenységek mindezek mellett kiváló lehetőséget biztosítanak a finommotorika fejlesztésére. A ritmus- és dallamhangszerek használata segíti a szem-kéz koordinációt, valamint a két kéz összehangolt mozgását (Tamásiné, 2014). A mozgás közbeni tapasztalatszerzés során a gyermekben belső kép alakul ki, amely segíti őt abban, hogy könnyebben tájékozódjon a térben, és szinte észrevétlenül fejlődjön a téri irányok ismerete. Az ilyen belső kép kialakításánál kiemelkedő szerepű, hogy a gyermek megértse a térirányokkal kapcsolatos nyelvi formákat is. A magasabb vagy mélyebb hangok és dallamvonalak bemutatása kézmozdulatokkal tovább fejleszti a koncentrációt és a vizuális memóriát. A zenei nevelés fontos szerepet játszik az auditív információk feldolgozásának fejlesztésében is. Hangforrások lokalizálása, különböző zörejek és zenei hangok megfigyelése és megkülönböztetése mind hozzájárulnak az auditív érzékelés kifinomultságának növeléséhez (Árvayné, 2012).

A körjátékok közösségi jellegükből adódóan számos fejlesztési lehetőséget kínálnak az óvodáskorúaknak. A szerepcsere és párválasztás során a gyerekek kifejezik egymásnak szeretetüket és megtapasztalják az örömszerzés élményét. A párbeszédű körjátékok társadalmi normákat idéznek fel, miközben az alkalmazkodóképességüket is fejlesztik. A zenei nevelés segítségével számos olyan tulajdonságot fejleszthetünk, amelyek megkönnyítik a tanulási

folyamatot és hozzájárulnak a pozitív beállítódáshoz. A gyerekeket néha összetett feladatokkal bízunk meg, amely fontos része az iskolára való felkészülésnek. A hangszeres kíséretet motiválják a gyerekeket a zenei összhang elérésére, amihez koncentrációra, alkalmazkodásra és nagyfokú kitartásra van szükség (Árvayné, 2012).

Mindenfajta zenei tevékenységnek pozitív érzelmi hatása van. A zene képes feloldani a gyermekben lévő belső feszültséget, csillapítja az esetlegesen felmerülő magatartás zavarokat, és támogatja érzelmi életének kiegyensúlyozottabbá válását. A zenei nevelés nem csupán a zenei képességek fejlesztéséről szól, hanem részt vesz a teljes személyiség formálásában (Kodály, 1974).

A zenei hallás fejlődése óvodáskorban

Több szakirodalom, mint például Asztalos Andrea (2020) tanulmánya is foglalkozik a gyerekek hallásának fejlődésével, annak folyamatát korcsoportra lebontva vizsgálva. Kutatásában több külföldi tanulmányra is hivatkozik, melyeket összegezve az alábbi megállapításokat emelhetjük ki:

A három és négy éves gyermekek már képesek arra, hogy különbséget tudjanak tenni a lassú és gyors tempó között (Gembris, 2006). Erre az életkorra jellemzőbb a leginkább az, hogy fejlődik a gyerekeknél a hangerő, a hangszín, illetve a hangmagasság megkülönböztetésének képessége hallás után (Hargreaves és Zimmerman, 1992). Három és öt éves kor között a gyermekek többsége már képes arra, hogy észlelje a ritmusokat (Reifinger, 2006). Általában öt éves kor körül már tudnak a gyerekek két különböző ritmus között nemcsak hallás után, hanem vizuálisan is különbséget tenni (Miyamoto, 2007), melyekben a hangsúlyozás ad nekik segítséget, támogatva az egyenletes lüktetés iránti érzék megszilárdulását (Zenatti, 1993). A hangközhallás kialakulására hatást gyakorol az óvodai ének-zene foglalkozások anyaga, amely által kezdésként kiscsoportos korban kisebb intervallumokkal, majd később fokozatosan növelve a távolságokat, hat éves korra a szukcesszív hangközhallás jelentős mértékben fejlődik (Erős és társai, 1993).

A zene sajátos vonása, hogy megfoghatatlan, láthatatlan hangingerrel dolgozik, amelyet a pedagógus vagy éppen a gyermek hoz létre. Bár napközben számos más akusztikus hatás is éri a gyermeket, például zörejek vagy emberi hangok, az óvodában a hangsúly a szándékos fejlesztésen, azaz a nevelésen van. A zenei nevelés alapját az óvodában három fogalompár képezi: halk-hangos, mély-magas, lassú-gyors. Ezeknek az alapvető fogalmaknak az érzelmi hatása felbecsülhetetlen, és nélkülözhetetlen a zenei nevelésben (Antal, 2009).

A különböző hangok és ritmusok használata lehetővé teszi az érzelmek kifejezését és az atmoszféra megteremtését az óvodai környezetben. Ahogyan a festményeken a különböző színek összeállítása különböző hangulatokat hoz létre, úgy a zenei elemek is egymással keverhetők, fokozhatók vagy szembeállíthatók, hogy különböző érzelmi hatásokat érjenek el. Fontos megérteni, hogy a fizika törvényei szerint a hangrezgések létrehozásához energiára van szükség: a halk, mély és lassú hangok keltéséhez kevesebb erő szükséges, míg a hangos, magas és gyors hangokhoz több energia szükséges. Ezáltal a gyermekek megismerik és megértik a fizikai törvényeket is, miközben érzelmileg és kognitívan is gazdagodnak (Forrai, 2016).

Joó Ete (1973) kutatásában az említett zenei hangerő- és a fizikai (phon és son) egységeket az egyik zenei gyakorlatában vizsgálta és hozzátevőlegesen párhuzamot vont különböző hangjelenségek segítségével az alábbiak szerint:

fizikai egys.		H A N G J E L E N S É G E K :	zenei egys.
phon	son		
0	0,001	Hallásküszöb, neszék	ppp
10	0,05	Szellősugár, halk falevélsugár	
20	0,25	Suttogás, órakezjelzés	
30	0,5	Erdei zajok, csendes utca zaja, stúdió teremzaj	pp
40	1	Vízcsobogás, papírszakítás	p
50	2	Csendes beszéd, vagy rádió	
60	4	Hangos beszéd, porszívógép, írógép	mf
70	8	Nagyvárosi utcazaj, vendéglői zaj	
80	16	Kiabálás, gyári zaj	f
90	32	Gépleremzaj, oroszlanbögés 5m.ről	
100	64	Motorkerékpár	ff
110	128	Gőzkalapács, erőműtelep, kovácsműhely	
120	256	Vizesés közlőről, nehézgépjár	fff
130	512	Fájdalomküszöb, repülőgép 3m.ről	
140	-	Villámcsapás, rakéta 1km.ről	
150	-	Léglökéses repülő 3m.ről	
160	-	Közeli villámcsapás	
180	-	Robbanás 1km.ről	
200	-	Atmoszféranyomás	
220	-	Robbanás közvetlen közlőről	

1.táblázat: A fizikai egységek (phon és son) hozzátevőleges összehasonlítása a zenei hangerőegységekkel és természeti, technikai hangjelenségekkel

(Forrás: Joó, 1973, 336.o.)

„Az ábrán a legáltalánosabb zenei hangerőegységek szerepelnek, ennél finomabb egységek ill. az átmenetek jelzése is ismert zenei gyakorlatunkban. Ezek az egységek a tapasztalat útján alakulnak ki, megszokjuk egy zongora vagy egy zenekar hangosságérzetét, ezektől az érzetektől viszonyítunk valamilyen pontossággal a változások nagyságára is.” (Joó, 1973, 336.o.)

A zenében rejlő tanulási folyamat egyenértékű a tudományos területek, például a környezetismeret és a matematika konkrét tapasztalatainak megismerésével. A gyermekek az érzékelésük szerint, a hanghatásokat egyfajta ingerként fogják fel, majd megfigyelik, összehasonlítják és megkülönböztetik azokat - mindeközben gondolkodási folyamatokat végeznek (Janurik és Józsa, 2018).

A különböző hanghatásokat többféle módon szemléltetik, például halk és hangos beszéddel, mondókéval, énekkel, tapsolással vagy hangszer hangjával. A gyermek ezekből a szemléltetésekkel kiszűri az azonosságokat és így érti meg a fogalmat. A különböző fogalompárok (például: magas-mély, halk-hangos) összehasonlítása, később a finomabb különbségeik észlelése akusztikus vagy mozgás alapú információkkal segít a megnevezéshez és a fogalmak megértéséhez, amelyeket később önállóan alkalmazhatnak. Ezen folyamatok révén a gyermekek nemcsak a hangokat és zenei fogalmakat tanulják meg, hanem fejlesztik gondolkodási és összehasonlító képességeiket is (Forrai, 1977).

A Látható hangok program

Antal-Lundström Ilona, akinek nevét napjainkban a fejlesztő zenepedagógia programmal kapcsolatosan ismerik, már több mint harminc éve kezdte el munkáját a *Látható hangok* program kidolgozásával. Ezen elmélet és gyakorlat kialakításában több egyetem és intézmény,

valamint olyan kutatók és pedagógusok vettek részt, akik fontosnak tartották a zene és a zenetanítás fejlesztését nemcsak hazánkban, de Svédországban is. Ennek az összefogásnak köszönhetően alakult ki az új szakterület, a fejlesztő zenepedagógia (Sallai, 2021).

Professzor asszony, Sallai Éva a Magyar Katolikus Rádió *Kerengő* című közéleti műsorában⁴ elhangzott interjújában elmondta, hogy azért fordult érdeklődése a gyermekek kommunikációjának fejlesztése felé, főként a hátrányos helyzetű gyermekek esetében, mert felismerte a zene, a rajz és a mozgás összekapcsolásának potenciálját. A zene, mint kifejezési forma, rendkívül hatékony lehet a gyermekek kommunikációs képességeinek fejlesztésében, különösen azoknál, akik nehézségekkel küzdenek ezen a területen. A rajz és a mozgás bevonása további dimenziókat adott ehhez a fejlesztő folyamathoz, segítve a gyerekeket abban, hogy kifejezzék magukat és fejlesszék kommunikációs készségeiket a zenei és vizuális megnyilvánulások segítségével.

A kisgyermek a zenei nevelés során életkoruknak megfelelő, játékos formában gyakorolja a hangok tulajdonságait, azok megkülönböztetését, valamint a zene átélését és esztétikai megértését. Az intenzív és sokoldalú gyakorlás magában foglalja a hangok tulajdonságainak részletes elemzését, mint például a magasság, tartam és erősség, valamint a ritmus és a hang-jel kapcsolat tudatos kiépítését. Az ilyen tevékenységek nemcsak a zenei élmények gazdagítását szolgálják, hanem fontos szerepet játszanak az írási-olvasási érettség kialakításában is. A hangsúlyos zenei gyakorlatok és a hangok jellemzőinek fokozott figyelembevétele segíti a gyermekek zenei készségeinek és zenei gondolkodásának fejlődését, ami hozzájárul az írási-olvasási folyamatok hatékonyabb elsajátításához és fejlesztéséhez (Janurik, Antal, Józsa, 2018). A komplex esztétikai megoldások nem csupán a zenei érzékelést és megértést fejlesztik, hanem más kommunikációs technikákat is támogatnak. A dramatizálás és párbeszéd játékok, helyzetimprovizációk és hangutánzó játékok például hozzájárulnak a nyelvi kifejezés finomításához és fejlesztéséhez. A tánc és mozgással kifejezett zenei szemelvények aktív részvételre ösztönzik a gyermekeket, ami nem csupán a testük egészének mozgását aktivizálja, hanem érzelmi reakciókat is kivált, és segíti az együttműködést a csoportban. Ezek a tevékenységek különösen hatékonyak lehetnek a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek felzárkóztatásában, mivel segítenek különböző érzékszervi és kommunikációs képességeik fejlesztésében, és alternatív módszereket kínálnak a tanuláshoz és kifejezéshez (Antal, 2008a).

Antal-Lundström Ilona „*az eredeti kodályi célok mentén, a zene emberi értékeinket gazdagító és életünket megszépítő erejének hitével*” (Antal, 2021, idézi Sallai, 2021) alkotta meg a *Látható hangok* című oktatócsomagot, amely a természet, az állatok és a környezet hangképeivel, a hangok és jelek összekapcsolásával ad komplex (esztétikai foglalkozásokkal, zenével) fejlesztési lehetőséget a pedagógusoknak a gyermekek iskola-előkészítéséhez, nagy hangsúlyt helyezve az írás-olvasás alapkészségek és a kommunikáció fejlesztésére.

Az oktatócsomag (1. ábra), melynek egyes elemei a későbbiek során beépítésre kerültek az óvodai „Ének-zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységforma foglalkozásaiba, négy részből tevődik össze.

---

⁴ A Magyar Katolikus Rádió *Kerengő* című közéleti műsorának 2021. április 16-ai szerkesztett változata

1.ábra

Látható hangok - komplex oktatócsomag 3-8 éves korig négy része
(Fotó: Majorosi Virág)

1. Esztétikai foglalkozások 3-8 éves gyermekek kommunikációs fejlesztéséhez
Tanári módszertani segédkönyv az oktatócsomag hatékony alkalmazásához, amely különféle tanácsokkal és didaktikai reflexiókkal szolgál az esztétikai kifejezésformák változatos és újszerű felhasználásához. (Forrás: partiturbolt.hu)
2. Vidám zenészek
Tartalmaz egy összesen 120 gyermekdalt tartalmazó nemzetközi gyűjteményt és két darab CD-t, amelyen megtalálható a dalok hangszeres feldolgozása. (Forrás: partiturbolt.hu)
3. Kalandozások a hangok birodalmában – Az írás-olvasási problémák megelőzése zenével, esztétikai foglalkozással. 34 „kaland” lapot tartalmazó munkafüzet, amelyben a lapok kitöltése során a hangot jellé és a jelet hanggá alakításával segítik az írás, olvasás alapkészségek fejlesztését. (Forrás: partiturbolt.hu)
4. Kalandozások a hangok birodalmában – Az írás olvasási problémák megelőzése zenével, esztétikai foglalkozással. A munkafüzeti lapok egyéni kitöltéséhez szükséges gyakorlati útmutató, ami még tartalmaz két darab CD-t, amelyen megtalálható a 34 „kaland” hanganyaga. (Forrás: partiturbolt.hu)

A kutatás leírása

A bevezetőben említett kutatás során adatok gyűjtésére került sor a programról egy strukturált interjú keretében, illetve annak feltérképezésére és kipróbálására, hogy az oktatócsomag egyes elemei (tempóérzékelés, hangszín-, magas-mély, halk-hangos hangmagasság fejlesztés) hogyan valósíthatók meg az óvodában az „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységformában, azt támogatva. Az adatgyűjtéshez a szóbeli kikérdezés (interjú) módszerét választottuk. Az interjúhoz a mintavétel hozzáféréseken alapuló, kényelmi stratégiával történt (Sántha, 2006, 2009). Antal-Lundström Ilona módszertani segédlete alternatív lehetőség az óvodai (zenei) nevelés terén, ezért nem széleskörű a használók köre. Az interjúalanyok megtalálása nehézségekbe ütközött. A tájékozódás során összesen öt, azonban később csak három potenciálisan alkalmas személy került a látótérbe. Az előzetes egyeztetés során ketten nem vállalták az interjúalany szerepét, két másik személlyel pedig nem sikerült megvalósítani

az egyeztetést sem. Így egyetlen interjú elkészítésére nyílt lehetőség, melyre egy közösségi oldalon előre megbeszélte időpontban, strukturált formában, online meeting keretében került sor. Az adatelvétele során a kérdések többek között az alanyról az oktatócsomagról alkotott véleményéről, tapasztalatairól, a saját általa vezetett zeneóvodáról esett szó, továbbá annak kapcsolatáról a vizsgált módszerrel.⁵ A kérdésekre elhangzott válaszok egy mobiltelefon hangrögzítőjével, majd egy digitális szövegszerkesztő programban kerültek rögzítésre. Az interjú hanganyagának rögzítéséhez, az írásbeli átirat elkészítéséig való megőrzéséhez és annak kutatási célra való felhasználásához már előzetesen kértük az interjúalany beleegyezését, engedélyét (Csíkos, 2020).

A kutatáshoz szükséges tapasztalatok bővítésére három foglalkozás tartására nyílt lehetőség egy óvodai nagycsoportban⁶ a külső szakmai gyakorlat során, amelyek tartalmazták Antal-Lundström Ilona *Látható hangok* című oktatócsomagjának különböző elmélyítési, illetve megfigyelést differenciáló gyakorlatait. Ezekre az alkalmakra olyan tervezetek készültek, melyek tartalmazzák az oktatócsomag *„Kalandozások a hangok birodalmában – Írási-olvasási problémák megelőzése zenével, esztétikai foglalkozással”*, *„Kalandozás a hangok birodalmában – Munkalapok a hang-jel kapcsolat gyakorlására”* és *„Esztétikai foglalkozások 3-8 éves gyermekek kommunikációs fejlesztéséhez”* könyveinek, munkalapjainak egyes elemeit (gyors-lassú tempóérzék, magas-mély, hangszín-, halk-hangos hangmagasság fejlesztés).⁷ A csomag tartalmaz összesen négy darab CD-t, amelyekből kettő került felhasználásra a gyakorlatok során. A foglalkozások tervezésekor a játékosság és az életkori sajátosságoknak való megfelelés elsőbbséget élvezett, továbbá az, hogy minél szívesebb és tartalmasabb legyen az adott tevékenység, például az adott heti témáknak megfelelő énekekkel, gyermekjátékokkal gazdagítva, ezzel motiválva, fenntartva a gyermekek érdeklődését.

A kutatás eredményei - Interjú egy zenepedagógussal

Az interjúalany⁸ egy megyei jogú városban élő, középkorú nő, aki a helyi zeneművészeti szakközépiskolában tanít, illetve egy alapítványi munka keretében zeneóvodai foglalkozásokat tart óvodás korú gyermekek számára. A felkeresést örömmel fogadta és elvállalta a beszélgetést. A nyelvi prezentálásából egy kedves, vidám, közvetlen, ambiciózus, határozott, gazdag szókincsű személyiség képét ismerhettem meg, aki törekszik arra, hogy hivatásában folyamatos előre lépéseket tegyen, igyekszik folyamatosan tovább képezni magát.

A *Látható hangok* című program egyes elemeivel, dalaival körülbelül 2008-2010 között ismerkedett meg egy kolléganője révén. A kidolgozott tanári és tanulói oktatóanyaggal pedig 2016. február 12 – 20. között egy személyes konzultáció során. Ezen a képzésen Dr. Antal-Lundström Ilona személyesen mutatta be a programot. Ezt követően 2018-ban egy eredményes pályázatnak köszönhetően ő maga kérte fel Dr. Antal-Lundström Ilonát, hogy tartson nyilvános előadást, mutassa be programját óvodapedagógusok, zenepedagógusok, tanítók, tanárok

---

⁵ A kérdések az írás végén olvashatók.

⁶ A foglalkozások helyszíne a Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda volt.

⁷ A tervezetek az írás végén, a mellékletben olvashatók.

⁸ Az interjúalany: Bergerné Szőnyi Anna hegedű –és mélyhegedű tanár, tanszakvezető, zeneóvoda vezető, a Székesfehérvári Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola tanára, a Tálós Edit Alapítvány kuratóriumi elnöke (Nevének közlése hozzájárulásával történik.)

részére. 2023-ban ismét részt vett az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán megrendezésre került „*Látható hangok*” című felnőttoktatási képzésen, ahol szintén újabb ismereteket szerzett a programról.

2002-ben kezdte el hegedűtanárként hivatását gyakorolni, és növendékutánpótlás biztosítása céljából, valamint a gyerekek korai zenei képesség fejlesztése érdekében - néhány éven belül úgy gondolta -, hogy szerencsés lenne egy zeneóvadás foglalkozás elindítása. A foglalkozások tematikájának összeállításához elsősorban olyan anyagot keresett, amely illeszkedik a gyerekek életkorához, illetve nem csak kizárólag zenei neveléssel foglalkozik, hanem egy komplex képességfejlesztést is lehetővé tesz. A forrásanyag keresése közben talált rá a *Látható hangok* című programra, melyet alkalmasnak vélt arra, hogy első lépéseit megtegye ezen a területen. Szimpatikus, szakmailag kidolgozott, jól felépített anyagnak tartotta, mert rendelkezett tanári segédlettel, hangzóanyagokkal és a gyerekek részére összeállított feladatlapokkal. Struktúrája illeszkedett csoportjának életkorához és érthetősége következtében könnyen lehetett belőle dolgozni. Jelenleg 22 éve tanít és gazdag szakmai tapasztalatát alapul véve a programcsomagot ma már a saját munkamódszere és értékrendszere szerint formálja és alkalmazza. A zeneóvodai foglalkozásain a mai napig használja egyes elemeit, elsősorban a gyerekek részére készített feladatlapokat és az ahhoz tartozó CD-ket (Kalandozások a hangok birodalmában). A program európai gyermekdal gyűjteményéből kevesebbet használ a foglalkozásai megvalósításához, mivel a foglalkozásai alkalmával 95%-ban kizárólag magyar népi gyermekjátékokat és dalokat ad át a résztvevőknek. A *Látható hangok* programból átemel elemeket, amikor szeretné kiegészíteni, változatosabbá tenni az óráit. Például hangszerismertetés során, amikor sorra kerülnek a rézfúvós hangszerek, feladatlapot oldanak meg közösen – rézfúvós hangszerek (trombita, harsona, tuba) összekötése a különböző méretű kutyákkal és az ahhoz tartozó hangzóanyag feldolgozása. A heti rendszerességű foglalkozásokon kívül, az évek óta működő interaktív hangszerbemutató előadások műsorába is beemel olykor egy-egy dalt, amennyiben az a történethez igazítható. Például bemutatásra került olyan mese, melynek keretében a főhős külföldre utazott. A művészek ezen az alkalmon az adott ország egy gyermekdalát, valamint egy zeneszerzőjének művét játszották el. Például a Chopin művet egy lengyel gyermekdal, Boccherini művét egy olasz gyermekdal, míg Rameau művét egy francia gyermekdal bemutatása előzte meg stb. A gyerekekkel így utazták be Európát közösen.

Arra a kérdésre, hogy miben lehet a zeneóvoda által fejleszteni a gyerekeket a módszer segítségével, válaszként elmondása szerint: a foglalkozások nevéből adódóan a legtöbben arra gondolnak, hogy a zeneóvodai foglalkozásokon „csak” zenei képességfejlesztés/gondozás történik, de a valóságban ennél sokkal tágabb területen történik fejlesztés. Természetesen a zeneóvodai foglalkozások segítik a zenei képességek fejlesztésén belül:

- a hallást (hangmagasságok közötti különbségtételt, intonációs képesség pontosítását),
- ritmusok adott pontos időben történő megszólaltatását,
- hangszínek közötti különbségek észrevételét,
- dinamikai különbségek meghallását és visszaadását
- hangszeres játék előkészítő mozgásait
- színpadon való fellépés játékos előkészítését

A felsoroltakon kívül elmondása szerint a zeneóvodai foglalkozások feladatai segítenek dalszövegek megtanulásában, így természetesen a szövegértésben, valamint a

beszédfejlesztésben. Ezenfelül, amennyiben a dal valamilyen naptári vagy egyházi ünnephez köthető, akkor a gyerekek megismerkednek a dalokhoz kötődő népszokásokkal, hagyományokkal is. A dalok megszólaltatása során különböző hangszereket is bemutatnak, így ezek az alkalmak elősegítik a zeneiskolai tanulmányok megkezdéséhez a tudatosabb hangszerválasztást. Némiképpen betekintést nyújtanak a hangszerek megszólaltatási módzataiba, illetve bizonyos fokon anyagismeretet is átadnak. Válaszában megfogalmazta azt is, hogy a népi gyermekjátékok eljátszása rengeteg mozgásforma megvalósítását is feltételezi, így a foglalkozások közben a motorikum és a testséma fejlesztése is történik, melynek során törekszik a nagymozgásoktól a kisebbek felé haladni. Például járás, lépés (lábujjhegyen, sarok, gólyalépés, irányváltással stb.), guggolás, köralakítás, rétesforma, piligázás, kapu alatt átbújás, futás, ugrás (páros lábbal, egy lábon), forgás, indiánszökdelés, keresztkézfogás stb. A játékfűzések segítik a térhasználat egyre komplexebb kihasználását, azaz fejlesztik a gyerekek téri percepcióját is. Természetesen a játékok összeállításakor törekszik a csoport életkori sajátosságait is figyelembe venni és ehhez választja meg a dalokat (hangterjedelem, szöveghosszúság, a játék bonyolultsága stb.). Ezenkívül, a foglalkozások sokat fejlesztenek azáltal is, hogy a szülőket, nagyszülőket, kísérőket is bevonják a játékba, így a résztvevők egy közösségi élmény részesei lehetnek.

A gyermekek képességfejlesztéséhez használt eszközökkel kapcsolatosan elmondta, hogy a kiemelt rendezvényeik során (például Zeneovis Farsangi Multság, Szent György Napi Multság stb.) több művészeti ág gyakorlati tevékenységeit törekszik beépíteni. Például képzőművészeti foglalkozások elemiből gyakran alkalmazza az alábbi tevékenységek valamelyikét: rajzolás, festés, ragasztás, vágás, hangszer készítés stb. Erre az egyik legutolsó példák közül a hangszerkészítést emelné ki: általában újra felhasználható anyagokból törekszenek alkotni valamilyen egyszerűbb hangszert vagy hangkeltő eszközt, például tejfőlös pohárból és egy darab spárgából kotkodácsolót stb. Gyakran alkalmazza a drámapedagógia elemeit is, mely helyet kaphat oly módon, hogy a gyerekek jelenítenek meg valamit, de úgy is, hogy a pedagógusok dolgoznak fel pl. egy népmesét, melyet interaktív módon mutatnak be számukra. A finommotorika fejlesztése érdekében a testnevelés órákról ismert eszközöket is használja, melyek fejleszthetik egy-egy feladat során a szem-kéz, szem-láb koordinációt. Pl.: babzsák, labda (mozsár), gúlák, szék.

Tapasztalatai szerint a korai zenei nevelésnek köszönhetően rugalmasabban és gyorsabban fejlődnek a gyerekek zenei és mozgásbéli képességei, mely megmutatkozik hangszeres tanulmányaik kezdetekor. Egyrésztől sokkal tudatosabban választanak hangszert és eredményesebben végzik mind zenei, mind közismereti tanulmányaikat. Ezek mérhető módon is megjelentek/megjelennek számára, hiszen több egykori zeneóvadás növendéke jutott el például nemzetközi hegedűversenyre, miközben általános iskolai tanulmányait is kitűnő eredménnyel végezte. A foglalkozások résztvevői tanulmányaik során többségében kitartóbbak, figyelmük hosszabb időn keresztül fenntarthatóbb és precízebb. A gyerekek érdeklődőbbek, nyitottabbak, toleránsabbak másokkal és elszántabbak egy-egy céljuk megvalósítása érdekében.

Az SNI és hátrányos helyzetű gyermekek számára is hasznosnak tartja a programot, mert úgy gondolja, hogy mind a sajátos nevelési igényű, mind a hátrányos helyzetű gyerekeknek szükségük van arra, hogy egy befogadó közösség által pozitív élményeket élhessenek meg biztonságos térben, ahol nincsenek osztályzatok, minősítések, hanem egyszerűen egy játékos,

zenei közegben történő képességfejlesztés történik. A foglalkozásoknak - játékos mivoltuk ellenére - keretei és közösség által elfogadott íratlan szabályai vannak, melyet mindenki törekszik betartani. Véleménye szerint a program tudatosan felépített: minden esetben hasonló kezdettel, játékba hívóval és mozgásfejlesztő gyakorlatokkal kezdődik, mely biztosítja gyerekek számára a ráhangolódási időt. A foglalkozás közben kevés a verbális utasítás, kérés, hanem rövid kijelentések segítik az egyre komplexebb játékok szabályainak megértését, elsajátítását. Tapasztalatai alapján a program gyorsan átalakítható. Például amennyiben a gyerekek életkori összetétele vagy esetleges fáradékonyságuk következtében a figyelmük elvesztése, vagy épp ellenkező esetben túlzott hiperaktivitásuk nem teszi lehetővé a tervezett anyag megvalósítását, úgy azonnali váltással lehet igazodni az adott szituációhoz.

A különböző életkorú és fejlettségi szintű gyermekek között az oktatócsomagban szereplő módszertani feladatokat elmondása szerint úgy differenciálja, hogy a feladatlapokat a kisebbek általában szóban oldják meg vagy a saját szintjükön fejezik ki magukat „írásban” (firkálnak, vonalaznak), míg a nagyobbak az életkoruknak megfelelően kifejezőbben, részletesebben oldják meg a feladatokat. A kisebb gyerekek esetenként nem oldanak meg (majd a következő tanévben) egy-egy feladatot, míg a nagyobbakkal törekszik megoldani mindegyik feladattípust.

Legtöbbször a dinamikával összefüggő játékos feladatlapokat vagy a hangmagasság és hangszín érzékelés fejlesztését megcélzó lapokat alkalmazza. Elsősorban azért, mert jól tudja alkalmazni őket a zeneiskolai hangszeres oktatásban és szeretik a gyerekek.

Az oktatócsomag programja elsősorban 3-8 éves életkorú gyerekekre adaptálódott. Véleménye szerint ebben a korban nagyon intenzív egyes funkciók fejlődése, olyanok a gyerekek akár a szivacs, nagyon gyorsan ellesik, elsajátítják a látottakat, hallottakat. A pedagógusnak követnie kell, hogy a gyermek jó mintát alakított-e ki, akár motorosan, akár kognitív értelemben. Azaz nagyon fontos számára, hogy a foglalkozásra járó gyerekek miképpen, milyen szinten észlelik a látottakat és hallottakat. Lényeges számára az, hogy a gyerekek ezeket jól hallották-e, jól érzékelték-e, illetve, hogy mindezek mentén jó belső mintát alakítottak-e ki magukban. Az oktatócsomagra visszatérve véleménye szerint elmondható, hogy segíti a hallásfejlesztést, a beszédmegértést, a hang-és jel közötti összefüggések kialakítását, a percepciót, valamint a feladatok közötti sorrendiségek kialakítását (gondol itt akár a többszólamúság feladatlapra).

Az alany csoportja esetében azt gondolja, hogy a zeneóvodás foglalkozások pozitívuma, hogy a gyerekek nem egy azonos óvodás csoportból érkeznek. Különböző óvodák, különböző életkorú kisgyermekai találkozhatnak hetente egy alkalommal egy „külsős” foglalkozásvezetővel. A módszer maga nagyon előremutató, színes pedagógiai feladatokat foglal magába, amely egy akusztikai élményt, azaz egy hangot törekszik egyezményes jellel alakítani, kottaképpé. A program előnye, hogy különböző mélységgel használható fel, így éppúgy megoldható bizonyos szinten egy 3 éves gyermekkel, mint egy 7 évessel. Az is szimpatikus számára, hogy minden probléma nélkül felbontható két tanévre vagy akár megismételhető az egész tananyag, és úgy sem válik unalmassá.

Véleménye szerint a program úgy fejlődhetne tovább, ha az énektár részét kiegészítenék egy magyar népi gyermekdalokat magába foglaló kötetel, amely a játékokat tekintve minél szélesebb játékformákat ölelne fel. Úgy gondolja, hogy a magyar gyerekek ezen szenzitív időszakukban elsősorban magyar „dialektust” sajátítsanak el. Amennyiben egy ilyen kötet

elkészülne, úgy egy nagyon jól használható, értékes oktatócsomag állna rendelkezésére mind óvodapedagógusok, mind tanítók, tanárok, foglalkozásvezetők részére.

Összegzésként elmondható, hogy a *Látható hangok* oktatócsomag jelentőségét és fontosságát az interjúalany válaszai alátámasztják. Az általa megosztott személyes élmények és tapasztalatok azt mutatják, hogy a program segítségével a gyerekek közelebb kerülhetnek a hagyományok megőrzéséhez és ápolásához is. A játékos módon történő tanulás lehetővé teszi, hogy az életkori sajátosságok és a különbségek figyelembevételével ismerkedjenek meg a hangszerekkel, és megtapasztalják a közös csoportos élmények közösségformáló hatását. Az örömteli foglalkozások és a mozgásfejlesztő gyakorlatok révén a gyerekek magabiztosabbá és kíváncsibbá válnak. A szabályok betartása mellett megtanulják az egymás iránti megbecsülést és tiszteletet is. Az oktatócsomag által nyújtott fejlesztési módszerek és gyakorlatok segítik a gyerekek iskolai előkészítését, különösen a hallásfejlesztésben, a hang-jel közötti összefüggések kialakításában, a percepcióban és a beszédértésben, valamint segítik a feladatok közötti sorrendiség kialakítását is.

A kutatás eredményei – a program egyes elemeinek integrálása az „Ének-zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységformába

A foglalkozások helyszínéül választott óvoda Pedagógiai Programja

A Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda Pedagógiai Programjának⁹ megalkotásakor a kompetencia alapú óvodai nevelés elveit ötvözte az intézmény korábban kialakított hagyományaival, értékeivel. Emellett a Nemzetiségi óvodai nevelés irányelvei is mérvadóak, hiszen két csoportban német nemzetiségi nevelés is folyik. Napjainkban a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálása általános elvárás, így a Gyöngyvirág Óvoda is inkluzív szemlélettel, az Alapprogramban meghatározott elvek mentén fogadja ezen gyermekeket. Óvodapedagógiai munkájuk értékeként határozzák meg – többek között – a 3-7 éves gyermek fejlődését, személyiségének teljes kibontakozását, az életkori sajátosságokat figyelembe vevő, sokoldalú, komplex és differenciált fejlesztési gyakorlatot. Emellett az esélyegyenlőség biztosításával lehetőséget nyújtanak a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrálására, fejlesztésére, hátránykompenzálásra, tehetséggondozásra az egyenlő hozzáférés lehetőségének megteremtésével (PP 8.o)

Az eredményes nevelőmunka fő kereteit a különböző nevelési területek orientálta gyermeki tevékenységek jelentik. *„A látszólag elhatárolt nevelési területek a valóságban egységet alkotnak, egymástól elválaszthatatlan, egymással szoros kölcsönhatásban lévő jellemzőket és tevékenységeket tartalmaznak.”* (PP 11.o)

Az óvodáskorú gyermek alapvető, legfontosabb tevékenysége a játék. Ennek érzékletes kifejezésére a pedagógiai programban Ancsel Éva egyik gondolatát olvashatjuk: *„Az emberi személyiséget a szabadság élményénél, az önállóság, a képzelet, a játékban való alkotás örömeinél azt hiszem, semmi nem formálja mélyebben.”* (PP 22.o) A játék az alapja a különböző fejlesztő tevékenységekbe (pl. ének, zene, énekes játék, gyermektánc – zenei nevelés) ágyazott tanulásnak is. *„Az intézmény nevelési, tanítási céljai határozzák meg a módszerek, eljárások*

---

⁹ A továbbiakban PP

kiválasztását, alkalmazását. A csoportra vonatkozóan az életkori, fejlettségi mutatóknak megfelelően, az adott fejlesztési területhez illeszkednek.” (PP 36.o)

A külső szakmai gyakorlat során kipróbált *Látható hangok* programcsomag az anyanyelvi, az értelmi nevelés és fejlesztés terület tevékenységeibe is integrálható. A nevelőmunka ezen keretén belül megvalósuló „*összetett, értelemre ható folyamatban a hangsúly az aktuális fejlettséggel összhangban levő értékek, műveltségi tartalmak átadásán, a tudatos pedagógiai munkán és a személyes példán van.*” (PP 31.o) A beszédnek, az anyanyelvnek az értelmi nevelésben kiemelt szerepet tulajdonít a nevelőtestület. Az anyanyelvi beszédfejlesztő játékok célkitűzései több helyen átfedésben vannak Antal-Lundström Ilona programjának céljaival, így egyes elemeit ebbe a keretbe is be lehetne építeni.

Kiemelten azonban az „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” – zenei nevelés területen alkalmazható leginkább. A Gyöngyvirág óvoda zenei neveléssel kapcsolatos kiindulópontja a következő: „*A gyermek életkori és fejlődés lélektani sajátosságaiból adódóan magától értetődő természetességgel kapcsolja össze a mozgást, a ritmust, a mondókát, a dalt, a verset önmaga érzelmeinek, hangulatainak kifejezésére, tolmácsolására. Ezért óvodánkban a zenei nevelést nemcsak mint domináns művészeti nevelési ágat, hanem mint az érzelmi nevelést szolgáló fontos eszközt alkalmazzuk.*” (PP 50-51) Azt vallják, hogy a zene az értelmi képességeket fejlesztő egyéb óvodai tevékenységekkel komplex fejlesztő hatásban működik, így a személyiségformálás mindennapi eszközeként kezelik (PP 52.o) Az alternatív programok kipróbálásának lehetőségére teret hagynak, mely a pedagógiai programban így érhető tetten: „*...nem idegen tőlünk az alternatív zenepedagógiák megismerése, mérsékelt alkalmazása... Óvodai zenei nevelésünk programja keretjellegű, meghagyva az óvónői felkészültség, valamint a csoportssajátosságok adta építkezés, hangsúlyozás, megvalósítás szabadságát és felelősségét.*” (PP 51)

A *Látható hangok* programcsomag az óvoda elveihez igazított alkalmazása hozzájárulhatna a zenei nevelés terén megfogalmazott sikerkritériumok eléréséhez, például:

„- *a kisgyermeket pozitív érdeklődés, örömteli magatartás jellemzi a zenei élmények befogadásakor,*

- *a zenei alapkészségei – ritmusérzék, hallás, mozgás – fejlődnek, az egyenletes lüktetést alkalmazza, megjelenik a kreativitás,*

- *ismer, felismer, kezel különféle óvodában megismert hangszereket” (PP 54)*

Reflexió az első foglalkozásról – Vihar, eső, szél, napsütés

- A foglalkozás helye: Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda-Kindergarten Maiglöckchen, Székesfehérvár, Pozsonyi út 2., 8000
- A foglalkozás ideje: 2024.02.22.
- A jelenlévő személyek: egy óvodai nagycsoport: 24 fő (köztük öt fő BTMN és egy fő SNI)

Az első foglalkozás alkalmával a *Látható hangok* oktatócsomagból a 19. hangképre esett a választás, amelynek címe: *Vihar, eső, szél, napsütés - A természeti hanghatások elemzése*¹⁰, ugyanis az adott héten a víz modulon belül – a víz az élet lételeme – a víz haszna téma került feldolgozásra, többek között csíráztatással és ültetéssel kapcsolatos közvetlen tapasztalatszerzésekkel, illetve természeti (vihar) élmények felidézésével.

A foglalkozáshoz a csoport szokásainak megfelelően legelőször egy tevékenységbe hívó mondóka szolgálta a gyerekek figyelmének felkeltését, majd pedig a szőnyegre ülve *Nyuszi Réka*, a csoport plüss nyuszija várta őket egy beszélgetésre. Az aznapi élményeket felidézve, többek között az ültetés folyamata került szóba és az, hogy mi szükséges a növények növekedéséhez. A *Csepp, csepp, csepereg...* (Forrai, 2016, 232. o.) dal bemutatása, majd közös éneklése után következett a választott hangképhez tartozó hanganyagok lejátszása a gyerekeknek sorban, egymás után. Először fel kellett ismerniük, hogy miket hallanak a felvételeken: eső csepereget, esőzést, égdörgést. Szinte mindegyikőjük fel tudta ismerni a különböző hangokat. Másodszori hallgatáskor annak megfigyelése került a középpontba, hogy mikor hallunk a hangfelvételeken halk, és mikor hallunk hangos hangokat, például azt, hogy az eső cseperege halk, az égdörgés pedig hangos. Ezután a segédkönyv gyakorlóártyájához hasonló, előre megrajzolt „kacsacsőr” (reláció jele) segítségével elmagyaráztam nekik a segédkönyv alapján, hogy hogyan kell jelölni a halk és hangos hangokat, majd megkértem őket, hogy mutassuk együtt térben, kézmozdulatokkal a hangokat, a hanganyagok alapján. Némelyikőjüknek nehezebbre esett különbséget tenni a hangok között, voltak olyan gyermekek, akik inkább a többieket nézték és utánozták. Ezt követően testhangszerekkel (tapsolás két ujjal, tapsolás tenyérrel, combütögetés, lábdobogás) már előzetesen ismert gyakorlátként a vihar imitálása következett, többször egymás után, fokozatosan hangosodó-halkuló hangokkal. Végül *Nyuszi Réka* elmondta a gyerekeknek, hogy hozott nekik különféle hangszereket, amelyeknek egészen hasonlít a hangja a viharhoz.

<p>Nyuszi Réka: <i>„Képzeljétek! Hoztam Nektek különféle hangszereket, amiknek a hangja hasonlít az esőhöz, a viharéhoz. Gyertek! Nézzük meg őket!</i></p> <p><i>„Először azok szólaltassák meg a hangszerüket, akiknek olyan hangot ad, mintha cseperegne az eső. Majd azok is, akik az eső hangját tudják utánozni. Azután azok is, akik a szakadó eső hangját tudják utánozni, én pedig a villámlás-dörgés hangját utánzom. Most már szakad az eső, majd csak esik, utána csak csepereg, végül megáll.”</i></p>	<p>Kiosztom a gyerekeknek a hangszereket a vihar (erősödő hangjának) sorrendjében: először a kasztanyettákat és hang botokat eső cseperegként, aztán a pl. csörgőket, csengő pálcákat, csörgő dobokat esésként, majd a dobót a villámlás-dörgésként.</p> <p>A vihar erősödésének sorrendjében megszólaltatjuk a hangszereket (ismétlés 2x)</p>
--	--

2.táblázat: Részlet az első foglalkozás tervezetéből¹¹
(Forrás: Majorosi Virág, tervezet)

¹⁰ Antal-Lundström Ilona (2006, 2009): *Látható hangok, Esztétikai foglalkozások 3-8 éves gyermekek kommunikációs fejlesztéséhez – Módszertani segédkönyv az oktatócsomag alkalmazásához, Második, változatlan kiadás (2009), Argumentum Kiadó (2009), 50.o.*

¹¹ A foglalkozás teljes tervezete a mellékletben olvasható

A hangszerek (például: állatos kasztanyetták, csörgődob, rumbatök) kiosztását követően a gyerekek egyesével megszólaltathatták azokat, miközben megbeszéltük, hogy az adott hangszer a vihart melyik hangja lehet.

2.ábra: Vihart imitáló eszközök
(Fotó: Majorosi Virág)

Először eső csepergésként az állatos kasztanyettákat és hang botokat, fa dobozokat szólaltatták meg, majd a csörgőket, csengő pálcákat, csörgő dobokat, rumbatököt, golyós dobot, agogot, eső hangszert (Terre bamboo) esőzésként égdörgéssel, végül a vihart egy égdörgéssel zártuk, melynek hangját egy nagy dob imitálta. Mindezt ezután visszafelé, a vihar elcsendesedésének sorrendjében is kipróbáltuk, majd utána mindkét sorrendet megismételtük gyakorlásként. Ezt követően az előzetesen megismert relációjelnek megfelelő halk-hangos hangok kézzel, térben mutatását újból megbeszéltük. A gyerekeknek az volt a feladata, hogy figyelniük kellett a kezemet: ahogyan nyitottam vagy zártam, az alapján kellett hangosan vagy pedig halkán megszólaltatni egyszerre az összes hangszert.

3.ábra: Közös vihar imitálás hangszerekkel
(Fotó: Majorosi Virág)

Reflexió a második foglalkozásról – Látogatás a baromfiudvarban

- A foglalkozás helye: Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda-Kindergarten Maiglöckchen, Székesfehérvár, Pozsonyi út 2., 8000
- A foglalkozás ideje: 2024.03.18.
- A jelenlévő személyek: egy óvodai nagycsoport: 17 fő (köztük öt fő BTMN és egy fő SNI)

Azért az oktatócsomag módszertani segédkönyvének 5. hangképére esett a választás (amely a *Parasztház udvara, a baromfiudvar hangjai* címet¹² kapta), mert a foglalkozás előzményei a vízi állatok-vízi madarak téma volt, előzetesen egy közeli tó és baromfiudvar látogatásának élményei, illetve *A rút kiskacsa* című mese megismerése. Ezekhez kapcsolódóan a programnak ez eleme megfelelően beleilleszthető volt az adott témába. A foglalkozás során megfigyeltem, hogy a gyerekek hallás után felismerik-e az állatok hangjait, illetve, hogy tudnak-e a hangok időtartamára, hosszára összpontosítani a különböző háziállatok hangjában a hanganyag hallgatása közben és képesek-e különbséget tenni a hangok között, mindezt térben, kézmozdulatokkal mutatva. A foglalkozást a csoport szokásainak eleget téve *Nyuszi Réka*, a csoport plüss állata vezette be játékos formában, felidézve a megismert mesét, majd ebből átvezetve lejátszásra került az első hanganyag.

5 p	„Csendben, fülelve, figyelve hallgassátok meg, amit hoztam nektek. Kíváncsi vagyok, hogy ki tudja kitalálni, hol készülhetett a felvétel.” (A baromfiudvarban.)	Az első baromfiudvarból készített hanganyag lejátszása laptopon.
	„Fülelve hallgassátok meg még egyszer az állatok hangjait! Kitaláljátok milyen állatok ezek?” (Ló, bárány, kecske, tyúk, kakas, kiscsibék, tehén, malac, egér, macska, liba, kutya.)	A gyerekekkel közösen átbeszéljük az állatok neveit és hangjait. Az első hanganyag lejátszása újból.

3.táblázat: Részlet a második foglalkozás tervezetéből¹³
(Forrás: Majorosi Virág, tervezet)

Az első lejátszás során azt figyeltem meg, hogy a gyerekek felismerik-e hol vehették fel a hangokat. Többen válaszként a tanyát mondták, csak egyikőjük mondta, hogy baromfiudvar. Az első hallgatás után lejátszottam nekik még egyszer a hangokat, ekkor már ki kellett találniuk, hogy milyen állatokat hallottak. Némelyiket nehezőkre esett felismerni, mint például a ló nyerítését, illetve a kecske és a bárány hangját is összekeverték. Miután a gyerekekkel megbeszéltük az állatokat, asztalhoz ültünk, ahol már az előre kikészített munkalapok várták őket. Először felírtam velük a lapra a jelüket, majd utána elmagyaráztam a feladatot.

¹² Antal-Lundström Ilona (2006, 2009): Látható hangok, Esztétikai foglalkozások 3-8 éves gyermekek kommunikációs fejlesztéséhez – Módszertani segédkönyv az oktatócsomag alkalmazásához, Második, változatlan kiadás (2009), Argumentum Kiadó (2009), 28.o.

¹³ A foglalkozás teljes tervezete a mellékletben olvasható.

5 p	<p>„Most, hogy mindenki megismerte az állatok hangjait, gyertek, üljünk az asztalokhoz. Hoztam nektek egy képet, amin tanyasi állatok vannak!”</p> <p>„Először is rajzoljátok fel a lap bal felső sarkába a jeleket!”</p> <p>„Hallgassátok meg újra az állatok a hangjait. Amelyik állat hangját felismertétek, annak az állatnak a képe fölé rajzoljatok egy pöttyöt színes ceruzával. Ha minden állat hangját meghallgattuk, kiszínezhettek a képet.”</p>	<p>Eelőre az asztalokra kikészített oktatócsomag első munkalapjának kitöltése, színesceruzákkal.</p> <p>Irányérzék, térbeli elhelyezkedés.</p> <p>Első hanganyag lejátszása harmadjára. Állatok felismerése hang alapján, a felismert állatok jelölése a munkalapokon.</p>
-----	---	--

4.táblázat: Részlet a második foglalkozás tervezetéből¹⁴
(Forrás: Majorosi Virág, tervezet)

Lejátszottam nekik harmadjára is az első hanganyagot, a gyerekeknek pedig az volt a feladatuk, hogy be kellett színesceruzával jelölni azokat az állatokat, amelyeket hallanak. Bár Antal-Lundström Ilona oktatócsomagjában szereplő *Kalandozások a hangok birodalmában* című könyvében¹⁵ a gyakorlathoz tanácsként az szerepel, hogy a gyerekek hallás alapján színezzék ki az állatokat, idő szűkében én inkább a pöttyel való jelölés feladatot adtam nekik a hangok állathoz kötésének könnyebb követése miatt. Óvodás korosztálynál a színezés elterelte volna a figyelmüket a hangok hallgatásáról. A hangok gyorsan váltották egymást ahhoz, hogy elég idejük legyen egy-egy állat kiszínezéséhez. Később a lapon szereplő állatokat kedvükre kiszínezhették úgy, hogy nem volt behatárolva az erre fordítható idő. Az óvodában a tevékenységre való motiváláshoz, az érdeklődés fenntartásához elengedhetetlen a sikerélmény biztosítása.

4.ábra: Antal-Lundström Ilona Látható hangok című oktatócsomagjának 5. hangképéhez tartozó első munkalap kitöltése (Fotó: Majorosi Virág)

¹⁴ A foglalkozás teljes tervezete a mellékletben olvasható.

¹⁵ Antal-Lundström Ilona (2006, 2009): *Látható hangok, Kalandozások a hangok birodalmában – Az írás-olvasási problémák megelőzése zenével, esztétikai foglalkozással*, Második, változatlan kiadás (2009), Argumentum Kiadó (2009), 22.o.

Az egyik BTMN kóddal rendelkező kisfiú nem figyelt eléggé, ő a pötytyözés helyett színezte az állatokat. Esetében a frontális feladatadás nem vezetett eredményre. A jövőben érdemes lehet mikrocsoportban megoldani a feladatot, és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél differenciáltan ellenőrizni a feladatmegértést. A gyerekek többsége felismerte hallás után az állatokat, de voltak néhányan, akik nem. Ők a mellettük ülőkről próbálták lemásolni a megoldást, így szóltam nekik, hogy egyedül próbálják meg megcsinálni a feladatot. Ennél a gyakorlati résznél a jelenlévők közül nem volt olyan, aki nem értette volna meg a feladatot. A hanganyag meghallgatása után, miután bejelölték a hallott állatokat, kedvükre kiszínezhették a lapot, közben közösen énekeltünk. A legtöbben igyekeztek az állatok bundájának/tollzatának valódi színeivel színezni, akár több színnel.

Miután mindenki befejezte a színezést, visszaültünk a gyerekekkel a szőnyegre, ahol játékos módon bevezettem őket a foglalkozás következő részébe: lejátszottam nekik az oktatócsomag 5. hangképéhez tartozó második hanganyagot. Ezen a felvételen az állatok külön-külön szólaltak meg. Elmondtam nekik, hogy vannak olyanok, akiknek hosszú és vannak olyanok, akiknek rövid a hangjuk. A hanganyag hallgatása közben arra figyeltünk, hogy melyiknek milyen hosszú hangja van. Közben én elkezdtem mutatni kézzel a levegőben a hosszú és rövid jeleket, mintát mutatva a gyerekeknek. Ezután újból elindítottam a felvételt (többször is meghallgattunk egy-egy állathangot a könnyebb felismerés érdekében) és ekkor már a gyerekek is csatlakoztak hozzám a hangok hosszának mutatásában. Voltak néhányan, akik nem mutatták, csak szóban mondták, hogy szerintük az adott hang rövid vagy hosszú. Szinte mindenki különbséget tudott tenni a hangok között. Miután megszólalt az összes háziállat, játékos módon átvezettem a foglalkozás következő részébe a csoportot: az aulában énekeltünk és gyermekjátékokat játszottunk közösen.

Az oktatócsomagban szereplő gyakorlati anyag következő részét is szerettem volna megcsinálni ezen a foglalkozáson, de a gyerekek figyelmét nehéz lett volna tovább fenntartani. A figyelem terelődése miatt nem lett volna értékelhető a feladatmegoldás. A tevékenység körülbelül egy órát vett igénybe. A Gyöngyvirág Óvoda Pedagógiai Programjában maximum 35 perces foglalkozás van meghatározva, mely időkeretet túl kellett lépni a megvalósítás érdekében. Ennek ellenére a gyerekek többsége motiváltan és aktívan részt vett benne. Ezért biztosítottam a statikus feladatmegoldást igénylő tevékenység után, dinamikus mozgást lehetővé tevő énekes játékokat. A segédkönyvben szerepel tanácsként, hogy érdemes két részre bontani a gyakorlatot, bár tapasztalom szerint egy-egy fél is viszonylag hosszú ideig tart, nehéz ennyi ideig fenntartani a gyerekek érdeklődését megfelelő szinten.

Reflexió a harmadik foglalkozásról – Látogatás a baromfiudvarban 2.

- A foglalkozás helye: Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda-Kindergarten Maiglöckchen, Székesfehérvár, Pozsonyi út 2., 8000
- A foglalkozás ideje: 2024.03.19.
- A jelenlévő személyek: egy óvodai nagycsoport: 17 fő (köztük öt fő BTMN és egy fő SNI)

A foglalkozáshoz az előző naphoz hasonlóan a *Látogatás a baromfiudvarban* című hangkép került kiválasztásra. Ezen a napon a gyerekekkel tovább gyakoroltuk a hosszú és rövid hangok megkülönböztetésének képességét. Felidézve az előző napon hallott hanganyagot, újra

átbeszéltük milyen állatokat hallottunk és hogy melyiknek milyen hosszú volt a hangja. Emellett gyakoroltuk, hogy hogyan lehet a hangok hosszát mutatni a levegőben. Az ismertetett foglalkozáson újabb háziállatok érkeztek hozzánk és a gyerekeknek az előző naphoz hasonlóan, szintén el kellett dönteniük hallás alapján, hogy rövid vagy hosszú az adott állat hangja.

A foglalkozás elején *Nyuszi Réka* közreműködésével makrocsoportban újra felidéztek a gyerekekkel az előző napon hallott hanganyagot. Ismétlésként le is játszottam nekik és a korábban megismert módon mutattuk a levegőben a hangok hosszát. Nem mindenki tudta megfelelően mutatni a jeleket. Voltak, akik felcserélték a hosszút és a rövidet és volt egy BTMN kisgyermek, aki nem értette a feladatot, csak figyelte a társait, illetve, ha felismert egy állatot, akkor azt hangosan bemondta. A második felvétel meghallgatása után lejátszottam nekik a hangképhez tartozó harmadik hanganyagot, amelynél szintén az volt a feladat, hogy először fel kellett ismerni a különböző állatokat a hangjukról, majd el kellett tudni dönteniük, hogy a hallott állathang hosszú vagy rövid. Többen hallgatás közben elkezdtek utánozni az állatok hangjait és ügyesen mondták utána, hogy melyik rövid és melyik hosszú. Tapasztalatom alapján erről a hangfelvételtől sokkal könnyebben el tudták dönteni a hangok közötti különbségeket, mert egyértelműbbek voltak a szereplők hangjai (például a tehén bőgése és az eger cincogása). Volt egy kislány, aki egyenes vonal helyett hullámosan rajzolt a levegőben, érzékeltette a hang mélységét: a mélyebb hangoknál lefelé, a magasabbaknál felfelé húzott vonalat. A hangképhez tartozó harmadik hanganyag meghallgatása után közösen átbeszéltük az adott napon hallott állatok neveit, levegőben mutatva azok hangjának hosszát. Mikrocsoportban (egyszerre maximum hat fő ülhetett az asztalnál) asztalhoz ültünk és kiosztottam a gyerekeknek először a második, majd a harmadik hanganyag munkalapját, amelyeken szerepeltek a két hanganyag szereplői. Mindeközben felajánlottam a többi gyermeknek a foglalkozás előtt elindított játékok játszásának lehetőségét és újabb, a témának megfelelő játékokra is invitáltam őket. Mindkét hanganyaghoz tartozó munkalap első feladata az volt, hogy fel kellett rajzolniuk a bal felső sarokba a jelüket. Miután mindenki végzett, elmagyaráztam nekik a feladatot.

<p>„Hallgassuk meg az állatok hangjait. Amelyik állat hangját felismeritek, ahhoz az állathoz rajzoljatok vonalat, mintha beszélne. Figyeljétek meg, hogy hosszan vagy röviden halljátok-e hangját. Ennek megfelelően rövid vagy hosszú vonalat húzzatok a ceruzával.</p> <p>„Nézzétek csak! Így kell őket rajzolni.” (előveszem a segédkönyvet és mutatom a gyerekeknek a mintát.)</p> <p>„Hallgassátok figyelemmel és rajzoljátok meg az állatok hangját úgy, amilyen hosszúnak halljátok!”</p>	<p>Második hanganyag újbóli meghallgatása az asztaloknál. Állatok hangjának jelölése minta alapján a munkalapokon.</p> <p>Segédkönyv mintájának bemutatása a gyerekeknek.</p> <p>Állatok hangjainak többszöri (2-3x) ismétlése</p> <p>Finommotorika, írás-olvasás készségek fejlesztése.</p>
---	--

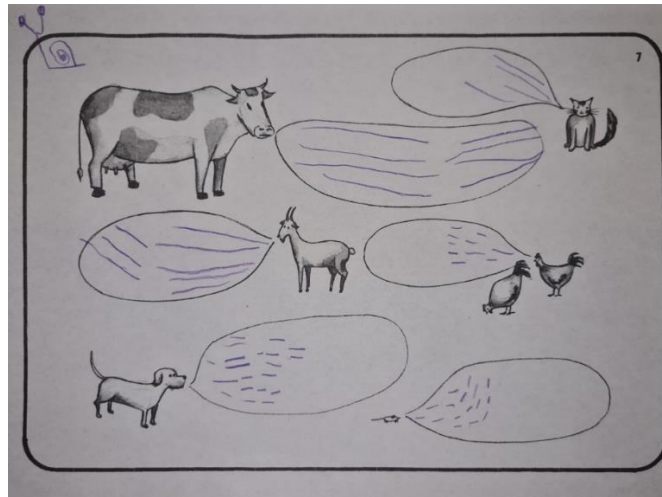
5.táblázat: Részlet a harmadik foglalkozás tervezetéből¹⁶

(Forrás: Majorosi Virág, tervezet)

A feladat az volt, hogy hallás alapján felismerjék a gyerekek az adott állatot, amit éppen hallanak és rajzoljanak a szövegbuborékokba rövid vagy hosszú vonalakat a hallott állathang hossza alapján. Ehhez segítségként először is megmutattam, nekik a segédkönyvben szereplő gyakorlókártyákat, amelyek segítettek a feladatban szereplő jelölések könnyebb megértését.

¹⁶ A foglalkozás teljes tervezete a mellékletben olvasható.

Volt, aki elsőre megértette és ügyesen meg is rajzolta a vonalakat, de általánosságba véve szükség volt arra, hogy többször lejátsszam nekik a hangokat. Többen felismerték, hogy egy állatnak lehet egyszerre hosszú és rövid hangja is, akik ezt észrevették, ügyesen jelölni is tudták a minta alapján a lapon. Tapasztalatom alapján a gyerekek többféleképpen töltötték ki a lapokat. Például volt, aki a rövid hangoknál szaggatott vonalat húzott, de volt, aki össze-vissza rajzolt rövid vonalakat a buborékba. Voltak, akik erősebben húzták meg a vonalakat, és voltak, akik nagyon halványan.

5.ábra: Az egyik gyermek által kitöltött, harmadik hanganyaghoz tartozó munkalap
(Fotó: Majorosi Virág)

A két választott feladatlap kitöltése után, kipróbáltam a harmadik hanganyaghoz tartozó munkalapot a hangok mélységének megfigyelése alapján kitöltetni. Ehhez egy képesség szerinti heterogén mikrocsoportot választottam. A gyakorlathoz először is megmutattam a segédkönyvben szereplő, hangmagassághoz tartozó gyakorlókártyákon szereplő jeleket, majd pedig többször lejátszva, ismételve a hanganyagot, elmutogattam a gyerekeknek a levegőben jelölésüket. A hat fős csoport (akik között volt két BTMN és egy SNI kisgyermek) két gyermek kivételével nem teljesen értette, hogy mikor, mit mutatok és miért, főleg a nehezebben felismerhető állathangoknál. Néhányszor megpróbáltuk együtt is mutatni a jeleket.

Következtetések és javaslatok

Ezen tapasztalatok bizonyítják, hogy a *Látható hangok* programcsomag elemei integrálhatóak az óvodai nevelésbe, elsősorban az „Ének, zene, énekes játék, gyermektánc” tevékenységterületbe ágyazva járulhatnak hozzá a gyermekek fejlődéséhez. Az élményt nyújtó zenei tevékenységek a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált fejlesztésének is megfelelő keretet nyújthatnak. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja megadja az óvodapedagógusnak azt a szabadságot, hogy a kitűzött célok megvalósításához milyen módszert választ. Természetesen az adott óvoda pedagógiai programja bizonyos mértékig kanalizálja ezt. „*A Kodály-módszeren felnevelkedett óvodapedagógus generációknak szaktudása a "tisza forrásból" felfogás elvén stabil magyar zenepedagógiai alapokon áll. Azonban nem idegen tőlünk az alternatív zenepedagógiák megismerése, mérsékelt alkalmazása.*” (PP, 2018,

51.o.). Külső szakmai gyakorlatom során a hangok birodalmában kalandozhattak a gyerekek néhány alkalommal úgy, hogy közben hallási-akusztikai gyakorlatokkal, illetve a hangok grafikus írásával-olvasásával ismerkedhettek.

A megvalósításhoz a zenei nevelés tervszerű formája jelentett megfelelő keretet, hiszen a program javaslatai tudatos tervezést és szervezést igényelnek az óvodapedagógustól. A Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda pedagógiai programja a zenei neveléshez kötött tanulási módot ír elő, vagyis a tevékenység az óvodapedagógus irányításával történik, illetve egyszerre vesz részt benne az adott mikro- vagy makrocsoport (PP). Például a hallási-akusztikai gyakorlatok hanganyagának meghallgatása ilyen tanulási keretben a legeredményesebb. Ha eközben párhuzamos tevékenységként szabad játék vagy egyéb más is folyik, akkor a gyerekek nem tudnak kellően koncentrálni a hanganyagra.

A programcsomag részeként ajánlott, hanganyagokat tartalmazó CD használata nem minden esetben volt egyszerű, mivel néhol a hozzárendelt kódok alapján nehezen volt beazonosítható, hogy melyik hanganyagot kellene alkalmazni. Másrészt például a baromfiudvar lakóinak hangjai nem voltak egyértelműen felismerhetőek sem számomra, sem a gyerekek számára. Érdemesebb lenne a környezetünk (pl. járművek, állatok, természeti jelenségek) hangjait – lehetőség szerint – a gyerekeknek szervezett, egy-egy adott témához illeszkedő közvetlen tapasztalatszerzés alkalmával rögzíteni. Így a hangok meghallgatása emocionálisan is közelebb állna a gyermekekhez, a felidézés során a saját élmények képeivel is összekapcsolódhatna, akár motiváltabb állapotot generálva a feladatban való részvételhez, annak megoldásához. Mindemelett a mellékelt hanganyag mindenképpen segítséget jelent a pedagógusnak, ha nincs módja közvetlen rögzítésre vagy az interneten való keresésre.

Antal-Lundström Ilona „Vidám zenészek” című könyvében¹⁷ összesen 160 különböző népcsoport, magyar nyelvű változatban írt gyermekdalait ajánlja keretként. Ezek zenei sajátosságai, hangterjedelme, hangkészlete, lüktetése, hangzásvilága általában idegenül hathat a magyar gyermekjáték-hagyományra épülő zenei nevelésben. Ez is oka volt annak, hogy a programcsomag kipróbálása során a témához kapcsolódó, a gyerekekhez közelebb álló, legtöbbször általuk már ismert magyar gyermekdalokat választottam. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy egy hosszabb távú, szisztematikusan felépített, rendszeres alkalmazás során nem érdemes az ajánlott dalanyag alkalmankénti beépítése a gyerekek más kultúrák iránti nyitottságára való nevelése érdekében.

A kutatás során kipróbált gyakorlatok elsősorban a zenei készségek fejlesztéséhez jelentettek variációs lehetőséget. Az énekes tevékenységek nagy részét az éneklés, az énekes játékok alkotják. A tudatosan tervezett készségfejlesztés ennek csak egy kis szelete, amit nem is feltétlenül az énekes gyermekjátékokkal egy keretben valósít meg az óvodapedagógus. Tapasztalatom szerint a *Látható hangok* program ajánlásai elég összetettek, megvalósításuk hosszabb időt vesz igénybe. A 6-7 évesek figyelemterjedelme már lehetővé teszi a gyakorlatok beépítését, de még így is érdemes az egy-egy témához javasolt tevékenységeket több részre bontva megvalósítani. Például az ismertetett harmadik foglalkozásnál a hangmagasság ábrázolása valószínűleg eredményesebb lett volna, ha azt egy másik alkalommal, csak erre a területre koncentrálni végezzük el. Ehhez szorosan kapcsolódik a mikro- vagy

---

¹⁷ Antal-Lundström Ilona (2006, 2009): *Vidám zenészek – 120 népi gyermekjátékdal*. Második változatlan kiadás (2009), Argumentum Kiadó

makrocsoportban való tevékenységvégzés megválasztásának problémája. A hanganyag meghallgatása, az eső-vihar hangját utánzó hangszeres imitáció makrocsoportban is eredményesen véghez vihető. A hangok grafikus „írása-olvasása” azonban mikrocsoportos keretet igényel. Részben azért, hogy könnyebben ellenőrizhető legyen a feladat megértése, illetve a kisebb gyermeklétszámnál eredményesebb a fejlettség szerinti differenciálás keretében nyújtott segítségadás. A mikrocsoport megfelelőbb keret lehet a cselekvéses gondolkodás fejlesztéséhez, az önálló feladatmegoldáshoz, a sikerélményhez juttatáshoz.

A program megismerése mindenképpen alkalmas arra, hogy bővítse az óvodapedagógusok módszertani repertoárját. Színesítheti a zenei- és általuk más képesség-, készség területek fejlesztését. Alkalmazása azonban tudatos tervezést, szelektálást, a magyar óvodai nevelési elvekhez való rugalmas igazítást igényel az óvodapedagógustól.

A *Látható hangok* oktatócsomag jelentőségét, fontosságát az interjúalany válaszai is alátámasztják. A személyes élmények, tapasztalatok alapján elmondása szerint fel tudja használni a csomag által nyújtott lehetőségeket, mely rendkívül fontos szerepet játszik többek között a zenei képesség, a beszéd, a szövegértés és a gyerekek személyiségének fejlesztésében egyaránt. Általa közelebb kerülnek a hagyományok megőrzéséhez. Az életkori sajátosságokat figyelembe véve, játékos módon megismerhetik a különböző hangszereket és a közös csoportos élmények közösségformáló hatását. Az örömteli foglalkozás nyújtotta élmény, a mozgásfejlesztés révén magabiztosabbá, kíváncsibbá formálja a gyerekeket. Megtanulják a szabályok betartása mellett az egymás iránti megbecsülést és tiszteletet. Az oktatócsomag által nyújtott fejlesztési módszerek, gyakorlatok hozzájárulhatnak a gyerekek iskola-előkészítéséhez többek között hallásfejlesztésben, a hang-jel közötti összefüggések kialakításában, a percepcióban, a beszédértésben és nem utolsósorban segítenek a feladatok közötti sorrendiség kialakításában is.

Összességében a kutatás eredményei alapján jól integrálhatók, eredményesen alkalmazhatók a *Látható hangok* program egyes elemei az óvodai zenei nevelésben. Ha lehetőség nyílik rá a későbbiek során, szívesen alkalmaznám többször is az oktatócsomag adta lehetőségeket az óvodai foglalkozások során és megismerkednék annak iskolai folytatásával is. A program alkalmazásánál, ahogyan a vizsgálati foglalkozásaim idején is tettem, törekednék a komplexitásra. Ezáltal lehetne még teljesebb az óvodás korú gyermekek zenei készségeinek fejlesztése és szélesedhetne a fejlesztő zenepedagógia alkalmazásának felhasználhatósága.

Irodalomjegyzék

1. Antal-Lundström I. (2006, 2009): *Látható hangok. Esztétikai foglalkozások 3-8 éves gyermekek kommunikációs fejlesztéséhez – Módszertani segédkönyv az oktatócsomag alkalmazásához*. Második, változatlan kiadás (2009). Argumentum Kiadó, Budapest
2. Antal-Lundström I. (2006, 2009): *Látható hangok. Kalandozások a hangok birodalmában – Az írás-olvasási problémák megelőzése zenével, esztétikai foglalkozással*. Második, változatlan kiadás (2009). Argumentum Kiadó, Budapest, 22.o.
3. Antal-Lundström I. (2006, 2009): *Vidám zenészek – 120 népi gyermekjátékdal*. Második változatlan kiadás (2009), Argumentum Kiadó, Budapest

4. Antal-Lundström I. (2009): *Kalandozások a hangok birodalmában – Munkalapok a hang-jel kapcsolat gyakorlására*. Argumentum Kiadó, Budapest
5. Antal-Lundström I. (2008a): A zenei aktivitások szerepe a képességek fejlesztésében. In: Sallai Éva (szerk.): *Művészetek szerepe a személyiségfejlesztésben*. (Nemzetközi Művészeti Nevelési konferencia), Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác. 91–103.
6. Antal-Lundström I. (2016): *A jeltől a katarziséig – A zenei oktatás, mint a zenei nyelv kialakításának folyamata*. Parlando folyóirat, Budapest <http://www.parlando.hu/2016/2016-2/Antal-Lundstrom-Ilona.pdf>
7. Árvayné Nezvald A. (2012): *A zenei nevelés transzferhatásai csecsemő- és kisgyermekkorban*. Parlando folyóirat, Budapest https://www.parlando.hu/2017/2017-6/Arwayne_Nezvald_Anett.pdf
8. Asztalos A. (2020): *A zenei képességek fejlődése*. SZTE Publicatio Repozitórium, Szegedi Egyetem, 22.o. <https://publicatio.bibl.u-szeged.hu/23581/7/31177773.pdf>
9. Brown, S., Martinez M., J. és Parsons, L., M. (2006): *Music and language side by side in the brain: A PET study of the generation of melodies and sentences*. European Journal of Neuroscience, 23. 2791–2803. <https://doi.org/10.1111/j.1460-9568.2006.04785.x>
10. Csíkos Cs. (2020). *A neveléstudomány kutatómódszertanának alapjai*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
11. Csongrádi B. és Asztalos K. (2017): *A zenei képességek fejlettsége 3-6 éves korban*. Parlando folyóirat, Budapest https://www.parlando.hu/2017/2017-4/Csongradi_Beatrice-Asztalos_Kata.pdf
12. Partitúra URL: https://www.partitुरabolt.hu/hu/product/124084/antal_lundstrom_ilona_lathato_hango_k_komplex_oktatocsomag_3_8_eves_korig
13. Erős I., Fodor K., Pethő I. (1993): *Zenei alapképesség*. Akadémiai Kiadó, Budapest
14. Falvay K. (1990): *Ritmikus mozgás – énekes játék*. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest
15. Forrai K. (1974, 1997): *Ének az óvodában*, Negyedik kiadás, Zeneműkiadó, Budapest
16. Forrai K. (1974, 2016): *Ének az óvodában*, Harmadik kiadás, Móra Könyvkiadó Zrt., Budapest
17. Gembris, H. (2006): *The development of musical abilities*. In: R. Colwell (szerk.): *MENC handbook of musical cognition*. Oxford University Press, New York
18. Gyöngyvirág Óvoda Pedagógiai Programja (2018): Székesfehérvár. 8.o., 11.o., 22.o., 31.o., 36.o., 50-52.o., 54.o. <http://gyongyviragovi.hu/wp-content/uploads/2024/03/pp.pdf>
19. Hargreaves, D., J. és Zimmermann, P. (1992): *Developmental theories of music learning*. In R. Cowell (szerk.): *Handbook of research on music teaching and learning*. New York, NY: Schirmer Books, 377-391.
20. Janurik M., Antal-Lundström I., Józsa K. (2018): *A zenei hallás korai fejlesztésének a szerepe a beszédészlelés fejlődésében: Egy zenei fejlesztőprogram tanulságai*. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 6(2), 64–79. <https://doi.org/10.31074/gyn201826479>
21. Janurik M., Antal-Lundström I., Józsa K. (2018): *A zenei hallás korai fejlesztésének szerepe a beszédészlelés fejlődésében: Egy zenei fejlesztőprogram tanulságai*.

- Gyermeknevelés-online folyóirat: Zenei nevelés gyermekkorban, 2018/2
https://epa.oszk.hu/02400/02411/00014/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2018_02_06_4-079.pdf
22. Janurik M., Józsa K. (2018): *A zenei képességek fejlődése 4 és 8 éves kor között*. Parlando folyóirat, Budapest https://www.parlando.hu/2018/2018-3/Janurik_Marta.pdf
  23. Joó E. (1973): *A zenei hallás objektív mérése diszkriminációs módszerrel-A zenei hallás fejlettsége*. SZTE Tanárképző Központ, Szeged, 336.o. https://acta.bibl.u-szeged.hu/17878/1/tanarkepzo_1973_1_331-365.pdf
  24. József I. (2011): *Fejlődépszichológia*
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/a_gyermek_rzelmi_fejlds_e.html
  25. Kissné Fazekas I. (2012): *Zenei nevelés bölcsődében, napjainkban*. Parlando, 54. 2. sz. 1-11. <http://www.parlando.hu/2013/2013-2/EloadasKissne.pdf>
  26. Kodály Z. (1972): *Visszatekintés I-II*. Zeneműkiadó, Budapest
  27. Kodály Z. (1974): *Visszatekintés 1-3*. Zeneműkiadó, Budapest
  28. Kokas K. (1972): *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó, Budapest
  29. Központi Statisztikai Hivatal (2023) URL:
https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html
  30. Miyamoto, K. A. (2007): Musical characteristics of preschoolage students: A review of literature. Update: *Applications of Research in Music Education*. Gale College, Galesville, Wisconsin, 26 (1), 26–40.
<https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA174972609&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=87551233&p=AONE&sw=w&userGroupName=anon%7Ebba8c3cb&aty=open-web-entry>
  31. Németh D. K., Révész J. (2023): *Merre tovább óvodai zenei nevelés? – Kreatív pedagógussá nevelés az óvodapedagógus képzésben*. Parlando folyóirat, Budapest https://www.parlando.hu/2023/2023-1/Nemeth_Dora-Revesz_Jozsef.pdf
  32. Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (2012): 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet. *Magyar Közlöny*, 171. 28223-28232.
  33. Reifinger, J. (2006): Skill development in rhythm perception and performance: A review of literature. *Update: Applications of Research in Music Education*, Southern Illinois University Carbondale, 25 (1), 15–27.
https://www.researchgate.net/publication/249839767_Skill_Development_in_Rhythm_Perception_and_Performance_A_Review_of_Literature
  34. Sallai É. (2021): *A Látható hangoktól a fejlesztő pedagógiáig – Interjú dr. Antal-Lundström Ilonával a zenepedagógia professzorával*, Budapest https://www.parlando.hu/2022/2022-6/Sallai_Eva-Antal_Ilona.pdf
  35. Sántha K. (2006): *Mintavétel a pedagógiai kutatásban*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest.
  36. Sántha K. (2009): *Bevezetés a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanába*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
  37. Tamásiné D. B. (2014): *A zene és mozgás relációja a 3-7 éves korosztály személyiségfejlődésében*. Debreceni Egyetem

<https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/e26bafa4-e2dd-491d-bbcc-ad9adf38f8af/content>

38. Zenatti, A. (1993): Children's musical cognition and taste. In T. T. Tighe & W. J. Dowling (szerk.): *Psychology and music*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
39. Varró M. (1989): *Zongoratanítás és zenei nevelés*. Editio Musica, 12.o., A német nyelvű kiadás előszava – idézi: Urbánné Varga Katalin: Zene és terápia cikkében In: Lindenbergné Kardos Erzsébet: *Zeneterápia*. Szöveggyűjtemény. Kulcs a muzsikához kiadó, Pécs, (2005) 113.o.
40. Willing, T. (2010): *Kindergarten Students' Tonal Pattern Creativity and Developmental Music Aptitude*, University of South Carolina <https://www.proquest.com/openview/8e4dd4d0d8c00511af90c26a7b357bd7/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>

Mellékletek

Az interjú kérdései

1. Mióta kezdte el használni a *Látható hangok* című programot?
2. Miért kezdte el használni a *Látható hangok* című programot?
3. Az alapítványi munkájában miként tudja integrálni a programot a különböző foglalkozásokon/előadásokon?
4. A módszer segítségével miben lehet fejleszteni a gyerekeket a zeneóvoda által?
5. Milyen művészeti eszközök segítik az óvodáskorú gyermekek képességfejlesztését a zeneoviban?
6. Milyen tapasztalatai vannak azzal kapcsolatban, hogy milyen fejlődésen mentek át azok a gyerekek, akik részt vettek a programban?
7. A sajátos nevelési igényű, illetve hátrányos helyzetű gyermekek számára miért lehet hasznos a program?
8. Az oktatócsomagban szereplő módszertani feladatokat, hogyan differenciálja a különböző életkorú é fejlettségű gyermekek között?
9. A programon belül melyik módszert/technikát alkalmazza a leginkább? Miért?
10. Tapasztalatai alapján hogyan támogatja az oktatócsomag a gyerekek iskola-előkészítését?
11. Élvezetesebbnek tartják a gyerekek ezt a módszert, mint a kötöttebb formájú oktatást?
12. Véleménye szerint mi lehet a program jövője?

Az első foglalkozás tervezete

Foglalkozási/tevékenységi terv

Az óvodapedagógus neve: Majorosi Virág

Csoport: nagycsoport

Tevékenységi forma: Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység helyszíne: Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda, csoportszoba, aula

A tevékenység időpontja: 2024.02.22.

A tevékenység előzménye: Víz modul-Víz az élet lételeme – víz haszna téma csíráztatással és ültetéssel kapcsolatos közvetlen tapasztalatszerzés, természeti (vihar) élmények

„Mintha-játék”: csíráztatás, ültetés, kertészkedés

Szutyeyev: A gomba alatt című meséjének megismerése.

Természeti jelenségekhez kapcsolódó mozgásos játékok

A tevékenység tartalma/témája: Látható hangok oktatócsomag 19. hangképe: Vihar, eső, szél és napsütés. A természeti hanghatások elemzése foglalkozás részletének integrálása hanganyaggal, gyakorló kártyával és hangszerekkel, új dal tanítása: *Csepp, csepp, csepereg...*, Készségfejlesztés: ritmusérzék fejlesztése – halk és hangos hangok megkülönböztetése jellel és hangszerekkel (hang jelhez kötése), egyenletes lüktetés érzékeltetése változatos módon

A tevékenység célja: a megfigyelési képesség és a tudatosság, az éneklés, a közös játékok örömeinek átélése, a ritmus, a dallam és a mozgás szépségének felfedezése, a hangok hosszú és rövid tartamának felismerése

Nevelési feladatok:

Esztétikai nevelés tiszta éneklésre törekvéssel, utánzó mozdulatokkal. A dalok játékos ismétlése különböző ritmusgyakorlatokkal, anyanyelv szeretetére nevelés. A közös énekes játék átélés által a közösségi érzés erősítése. Énekes-mondókás játékokhoz kapcsolódó szokásalakítás (pl. egymásra figyelés, alkalmazkodás).

Didaktikai feladatok:

Az új dal és gyermekjáték bemutatása, eljátszása, az ismert dal gyakorlása, az új dal és gyermekjáték, illetve a hozzájuk kapcsolódó mozgásformák, téralakítási megoldások rögzítése (kör).

Képesség- és készségfejlesztés: az egyenletes lüktetés érzékeltetése testhangszerrel, különböző hangszerekkel; mozgásokkal, térforma alakításával a testséma fejlesztése; rövid és hosszú hangok megkülönböztetése hallás alapján; finommotorika, a munkalapokon, a hangok jelként való ábrázolásánál, színezésnél.

Alkalmazott módszerek, eljárások: bemutatás, magyarázat, motiválás - érdeklődés fenntartása; utánzás, gyakorlás; ellenőrzés, értékelés - pozitív megerősítés.

Eszközök: Látható hangok oktatócsomag gyakorlókártyája és hanganyagai, Nyuszi Réka, meseláda, hangszerek (állatos kasztanyetták, claves-hang botok, fadob, kézidob, csörgődob, golyós dob, csengő pálca, csörgő népi hangszer, eső hangszer (Terre bamboo), rumbatök, agogo

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
1 p	<p>1. Szervezés:</p> <p>Nyugodt légkör teremtése a változatos játéktevékenységekhez.</p> <p>A heti témához kapcsolódó, az előzetes élmények feldolgozását segítő „mintha-játék” és mozgásos játékok lehetőségének felajánlása</p> <p>- „mintha-játék”: tó építése a szőnyegen, társasjátékok, vízi állatok twister</p> <p>Közvetlen szervezés</p> <p>A játéktevékenységek közvetett irányításával a szőnyegen a játékok elrakodása, ablakok kinyitása. A mese láda, Nyuszi Réka, hanganyagok, hangszerek, gyakorlókártya előkészítése.</p>	<p>Többféle játéklehetőség és helyszín biztosítása úgy, hogy a gyerekek lehetőleg ne zavarják egymást. Szükség esetén a játéktevékenység továbbblendítése érdekében óvodapedagógusi szerepvállalás és ötletadás a gyermeki igényekhez igazodva.</p> <p>A foglalkozáshoz szükséges hely, illetve szellőztetéssel a friss levegő biztosítása.</p> <p>Az eszköz jól elérhető helyen legyenek a tevékenység gördülékenysége érdekében.</p> <p>Kötött, makrocsoportos szervezési mód.</p> <p>A játéktevékenységhez kapcsolódóan beszélgetéssel, majd mondókával figyelemfelkeltés.</p> <p>A csoportszokásoknak, illetve pedagógiai programunknak megfelelően minden gyermek bevonása a tevékenységbe.</p> <p>Az ismert mondókát mondogatjuk (2-3x).</p>
5 p	<p>2. Motiváció:</p> <p>Nyuszi Réka megjelenése a csoportszobában a <i>Meseláda, meseház...</i> mondókával. Csoportban rendrakás, majd utána körben leülünk a szőnyegen.</p>	
5 p	<p>3. Megvalósítás</p> <p>Nyuszi Réka: „<i>Szervusztok, Gyerekek! Már egy ideje nem találkoztunk. Elmesélitek nekem, hogy mit csináltatok ma? (Magokat ültettünk) Mi kell a növényeknek, hogy nagyra nőjenek?</i>” (Víz, eső)</p> <p>„<i>Legyünk mi is eső!</i>”</p> <p><i>Csepp, csepp, csepereg... dal bemutatása, majd közös éneklése</i></p> <p><i>Hoztam Nektek néhány hangfelvételt. Lejátszom őket. Felismeritek milyen hangok ezek? (eső csepergés, eső esés, égdörgés, villámlás)</i></p> <p>Figyeljük meg mikor hallunk halk, és mikor hallunk hangos hangokat.</p>	<p>Új dal éneklés 3x</p> <p>Az oktatócsomag 19. hangképéhez tartozó három hanganyagának lejátszása sorban, egymás után. Vihar hangjainak felismerése.</p> <p>Halk-hangos hangok összehasonlítása hanganyag hallása alapján.</p>

<p>10 p</p>	<p>„Nézzétek csak! Mutatok Nektek egy „kacsacsört” (gyakorlókártya). Ez mutatja azt, hogy egy hang hangos vagy halk. Ha a kacsza csőre kinyílik tágra, akkor hangos, ha szűkül, akkor pedig halk. Mutassuk együtt a hangfelvételek alapján.</p> <p>„Játsszuk el a vihart közösen! Először csepereg az eső, majd esik, aztán szakad az eső, végül villámlik és dörög is. Ezután már csak szakad, esik, csepereg és végül eláll”</p>	<p>Hanganyag újbóli lejátszása, közben a halk-hangos hangok jelhez, illetve térben, kézmozdulathoz kötése hallás alapján.</p> <p>Vihar imitálás testhangszerekkel (tapsolás két ujjal, tenyérrel, combütögetés, lábdobogás)</p>
<p>5 p</p>	<p>Nyuszi Réka: „Képzeljétek! Hoztam Nektek különféle hangszereket, amiknek a hangja hasonlít az esőhöz, a viharéhoz. Gyertek! Nézzük meg őket!</p> <p>„Először azok szólaltassák meg a hangszerüket, akiknek olyan hangot ad, mintha cseperegne az eső. Majd azok is, akik az eső hangját tudják utánozni. Azután azok is, akik a szakadó eső hangját tudják utánozni, én pedig a villámlás-dörgés hangját utánzom. Most már szakad az eső, majd csak esik, utána csak csepereg, végül megáll.”</p> <p>„Nézzétek csak! Mutatok Nektek egy „kacsacsört”. Ez mutatja azt, hogy egy hang hangos vagy halk. Ha nagyra nyitja a kacsza a csőrét, akkor hangos, ha szűkül, akkor pedig halk. Az lesz a feladatotok, hogy én kézzel fogom mutatni a „kacsacsört” és ahogyan mutatom, olyan halkán vagy hangosan kell megszólaltatnotok a hangszert.”</p> <p>„Most, hogy ilyen sokat esett az eső, nézzük is meg a növényeink milyen nagyra nőttek!”</p> <p>4. A tevékenység lezárása, átvezetés más tevékenységekbe:</p> <p>A mesehallgatás előtt megkezdett játékok folytatási lehetőségének biztosítása pl. „mintha-játék”: tó építése a szőnyegen, társasjátékok, vízi állatok twister</p> <p>Ellenőrzés, értékelés:</p>	<p>Kiosztom a gyerekeknek a hangszereket a vihar (erősödő hangjának) sorrendjében: először a kasztanyettákat és hang botokat eső cseperegésként, aztán a pl. csörgőket, csengő pálcákat, csörgő dobokat esésként, majd a dobót a villámlás-dörgésként.</p> <p>A vihar erősödésének sorrendjében megszólaltatjuk a hangszereket (ismétlés 2x)</p> <p>Halk-hangos hang jelhez és térben, kézmozdulathoz kötése pedagógusi minta alapján.</p> <p>Foglalkozás végén játékos játékba invitálás a témával kapcsolatos motivációval.</p> <p>Ötletadással való játékra motiválás, választási lehetőség felkínálása.</p>

<p>A gyermeki tevékenység folyamatos megfigyelésével (pl. figyelem, aktivitás, részvétel) történik az ellenőrzés.</p> <p>Az ismeretelsajátítás ellenőrzése a verbális kommunikáció (beszélgetés, kérdések) keretében is zajlik.</p> <p>Az egyéni értékelés folyamatosan történik verbális és nonverbális jellegű módszerekkel a konkrét cselekedetre vonatkozóan (pl. dicséret, buzdítás, mosoly, simogatás, ölelés).</p> <p>A csoportos értékelésnél a szociális képességekre, közös tevékenységre, alkalmazkodásra, együttműködésre térünk ki. Fontos, hogy végighallgassuk egymást – beszédfigyelem –, valamint az, hogy mindenki tevékenykedhessen.</p>	<p>Fontos a mindenkori pozitív visszajelzés a gyermek motiválása, a sikerélmény biztosítása, valamint a reális önértékelés és a pozitív énkép alakulása érdekében.</p> <p>A gyermek esetleges tévesztéseit a tanulási, fejlődési folyamat részeként kezelem és gyermek számára lehetőséget biztosítok a tévedést követően a helyes megoldás megtalálására.</p> <p>A csoportos értékelés során a kialakított szokások, magatartási formák, erkölcsi értékek megerősítése a cél.</p>
---	--

A második foglalkozás tervezete

Foglalkozási/tevékenységi terv

Az óvodapedagógus neve: Majorosi Virág

Csoport: nagycsoport

Tevékenységi forma: Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység helyszíne: Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda, csoportszoba, aula

A tevékenység időpontja: 2024.03.18.

A tevékenység előzménye: Vízi állatok-Vízi madarak, előzetes kirándulási élmények a természetben (például a közeli tónál), baromfiudvari élmények

„Mintha-játék”: tó építése a szőnyegen, vízi állatokkal

H.C. Andersen: A rút kiskacsa című meséjének megismerése.

Vízi állatokhoz, háziállatokhoz kapcsolódó mozgásos játékok, vízi állatok twister.

A tevékenység tartalma/témája: Látható hangok oktatócsomag 5. kalandja: Látogatás a baromfiudvarban foglalkozás részletének integrálása hallgatási anyaggal és munkalapokkal, új dal tanítása: *Én elmentem a vásárba...*, *Falusi hangverseny*, énekes játék ismétlés: *Hogy a csibe...*, új énekes játék tanítása: *Kecske ment a kiskertbe*; Készségfejlesztés: ritmusérzék fejlesztése – rövid és hosszú hangok megkülönböztetése (hang jelhez kötése), egyenletes lüktetés érzékeltetése változatos módon

A tevékenység célja: a megfigyelési képesség és a tudatosság, az éneklés, a közös játékok örömeinek átélése, a ritmus, a dallam és a mozgás szépségének felfedezése, a hangok hosszú és rövid tartamának felismerése

Nevelési feladatok:

Esztétikai nevelés tiszta éneklésre törekvéssel, utánzó mozdulatokkal. A dalok játékos ismétlése különböző ritmusgyakorlatokkal, anyanyelv szeretetére nevelés. A közös énekes játék

átélés által a közösségi érzés erősítése. Énekes-mondókás játékokhoz kapcsolódó szokásalakítás (pl. egymásra figyelés, alkalmazkodás).

Didaktikai feladatok:

Az új dal és gyermekjáték bemutatása, eljátszása, az ismert dal gyakorlása, az új dal és gyermekjáték, illetve a hozzájuk kapcsolódó mozgásformák, téralakítási megoldások rögzítése (kör).

Képesség- és készségfejlesztés: az egyenletes lüktetés érzékeltetése testhangszerrel; mozgásokkal, térforma alakításával a testséma fejlesztése; rövid és hosszú hangok megkülönböztetése hallás alapján; finommotorika a munkalapokon, a hangok jelként való ábrázolásánál, színezésnél.

Alkalmazott módszerek, eljárások: bemutatás, magyarázat, motiválás - érdeklődés fenntartása; utánzás, gyakorlás; ellenőrzés, értékelés - pozitív megerősítés.

Eszközök: Látható hangok oktatócsomag munkalapjai és hanganyagai, színesceruzák, Nyuszi Réka, meseláda, fakanál bábok (tyúk, kakas, kacsa, liba, bárány, malac), zsák, játékmérek

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
	<p>5. Szervezés:</p> <p>Nyugodt légkör teremtése a változatos játéktevékenységekhez.</p> <p>A heti témához kapcsolódó, az előzetes élmények feldolgozását segítő „mintha-játék” és mozgásos játékok lehetőségének felajánlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - állatos ujjmozgató - házi állatos térképoltvasó <p>Közvetlen szervezés</p> <p>A játéktevékenységek közvetett irányításával a szőnyegen a játékok elrakodása, ablakok kinyitása. A mese láda, Nyuszi Réka, hanganyagok, a munkalapok és a színesceruzák előkészítése.</p> <p>6. Motiváció:</p> <p>Nyuszi Réka megjelenése a csoportszobában a <i>Meseláda, meseház...</i> mondókával. Rendrakás a tevékenység helyén, majd utána körben leülünk a szőnyegen.</p> <p>7. Megvalósítás</p>	<p>Többféle játéklehetőség és helyszín biztosítása úgy, hogy a gyerekek lehetőleg ne zavarják egymást. Szükség esetén a játéktevékenység tovább lendítése érdekében óvodapedagógusi szerepvállalás és ötletadás a gyermeki igényekhez igazodva.</p> <p>A foglalkozáshoz szükséges hely, illetve szellőztetéssel a friss levegő biztosítása.</p> <p>Az eszköz jól elérhető helyen legyenek a tevékenység gördülékenysége érdekében.</p> <p>Kötött, makrocsoportos szervezési mód.</p> <p>A játéktevékenységhez kapcsolódóan beszélgetéssel, majd mondókával figyelemfelkeltés.</p> <p>A csoportszokásoknak, illetve pedagógiai programunknak megfelelően minden gyermek bevonása a tevékenységbe.</p>

<p>1 p</p>	<p>„Szervusztok, Gyerekek! Már egy ideje nem találkoztunk. Emlékeztek arra, hogy melyik kis állatról meséltem nektek legutóbb? Szürke pihetollai, fekete csőre és úszólábai vannak.” (Rút kiskacsáról.)</p> <p>„A mesénk elején, amikor kikeltek a kiskacsák, hova vitte el őket a kacska mama? (A baromfiudvarba.) Milyen állatokkal találkozott ott a rút kiskacska? (Házi kacsával, tyúkokkal.) Milyen más házi állatokat ismertek még? (Malacot, tehenet, kutyát, macskát stb.)”</p> <p>„Csendben, fülelve, figyelve hallgassátok meg, amit hoztam nektek. Kíváncsi vagyok, hogy ki tudja kitalálni, hol készülhetett a felvétel.” (A baromfiudvarban.)</p> <p>„Fülelve hallgassátok meg mégegyszer az állatok hangjait! Kitaláljátok milyen állatok ezek?” (Ló, bárány, kecske, tyúk, kakas, kiscsibék, tehen, malac, egér, macska, liba, kutya.)</p>	<p>Az ismert mondókát mondogatjuk (2-3x).</p> <p>A vízi és ház körül élő állatokról szerzett élmények felelevenítése.</p> <p>Előzetes élményekre való utalás.</p> <p>Az első baromfiudvarból készített hanganyag lejátszása laptopon.</p> <p>A gyerekekkel közösen átbeszéljük az állatok neveit és hangjait. Az első hanganyag lejátszása újból.</p>
<p>5 p</p>	<p>„Most, hogy mindenki megismerte az állatok hangjait, gyertek, üljünk az asztalokhoz. Hoztam nektek egy képet, amin tanyasi állatok vannak!”</p> <p>„Először is rajzoljátok fel a lap bal felső sarkába a jeleket!”</p> <p>„Hallgassátok meg újra az állatok a hangjait. Amelyik állat hangját felismertétek, annak az állatnak a képe fölé rajzoljátok egy pöttyöt színes ceruzával. Ha minden állat hangját meghallgattuk, kiszínezhettek a képet.”</p>	<p>Előre az asztalokra kikészített oktatócsomag első munkalapjának kitöltése, színesceruzákkal.</p> <p>Irányérzék, térbeli elhelyezkedés.</p> <p>Első hanganyag lejátszása harmadjára. Állatok felismerése hang alapján, a felismert állatok jelölése a munkalapokon.</p>
<p>5 p</p>	<p>Színezés közben <i>Falusi hangverseny</i> című ének bemutatása és közösen éneklése.</p> <p>„Állatkáink nagyon boldogok, hogy ilyen szép színesre színeztétek őket. Ennek öröme meghívtak minket egy beszélgetésre. Gyertek! Ülünk vissza a szőnyegre és hallgassuk meg, mit mondanak! Vannak olyan állatok, akiknek röviden halljuk a hangját és van, akinek hosszan. A rövideket úgy utánozzuk, hogy a levegőben húzunk rövid és egyenes vonalakat. A hosszúakat pedig úgy, hogy hosszú és egyenes vonalakat húzunk.</p>	<p>A munkalapi feladat befejezése után, állatok kiszínezési lehetőségének felajánlása (kötetlen, választható tevékenység). A színezés kapcsolása más tevékenységterülethez (éneklés)</p> <p>Színezés után a második hanganyag meghallgatása a szőnyegen ülve. Rövid-hosszú hangok összehasonlítása és a különbségtételének gyakorlása kézmozdulatokkal. Hanganyag lejátszása 2x</p>

<p>5 p</p>	<p><i>Hallgassuk meg a hangokat és rajzoljunk a levegőbe közösen!”</i></p> <p><i>Képzeljétek van nekem itt valamim a meseládában! (előveszem a ládából a zsákot és megrázom) Kitaláljátok, mi lehet benne? (Pézn.) Ebből a pénzből elmehetünk a piacra állatot venni. Gyertek!</i></p> <p><i>A Falusi hangverseny című dalt énekelve párosával sétálunk egy kört a teremben, majd az aulába érve megállunk.</i></p>	<p>Éneklésre, gyermekjátéokra motiválás</p> <p>Párválasztás a gyerekek igénye szerint, de a tevékenység nyugodt légkörének megteremtése érdekében közvetve irányítjuk azt. Párválasztást követően teszünk egy kört a teremben, majd énekelve sétálunk ki a tevékenység helyszínére.</p> <p>Kört alakítunk úgy, hogy a párok közül az egyik kívül, a másik pedig belül áll. Minden dal végén a kör belső felén állók maradnak, a többiek pedig eggyel jobbra lépnek új párt alkotva.</p>
<p>5 p</p>	<p><i>„Ide is értünk a piacra. Én már látok is egy baromfit, akit meg lehetne venni. Kitaláljátok ki az? Sárga színű és azt mondja, hogy csipp-csipp.” (Kiscsibe.)</i></p> <p><i>„Álljatok körbe párosával úgy, hogy egyikőtök a körön belül, a másik pedig a körön kívül áll”</i></p> <p>Dalisméltás: <i>Hogy a csibe, hogy...</i> (5x)</p> <p><i>„Minden dal végén a külső kör eggyel jobbra lép az új párjához.”</i></p>	<p>Csoportalakítás számlálással.</p> <p>Közösségi érzés erősítése a közös énekléssel. Mozgásminta utánzásának gyakorlása. Együttmozgás – egymásra figyelés.</p>
<p>5 p</p>	<p><i>„Maradt még pénz a zsákocskánkba. Menjünk, nézzünk körül, hogy milyen más állatokat vehetnénk még!”</i></p> <p><i>„Három gyereknek fogom megérinteni a fejét, ők lesznek egy csapatban. Számoljunk együtt! Minden csapat kap egy állatot. Amelyik állatról énekelünk, annak a bábját együtt fogva emeljétek fel és együtt forogjatok vele.</i></p> <p>Az új ének bemutatása: <i>Én elmentem a vásárba...</i></p> <p>Az énekes játék eljátszása (2x)</p> <p><i>„A vásárból hazafelé egy kert mellett sétáltunk el, ahol hatalmas fej káposzták nőttek. Igen ám, de a káposztát nem csak a gazda szereti, hanem az állatok is. Szerintetek melyik szerette volna megenni?” (nyúl...kecske)</i></p>	<p>A gyerekek állatok táplálékával kapcsolatos előzetes ismereteinek felidézésével motiváljuk őket az új énekes játéokra.</p> <p>A játékszabály ismertetése.</p>

<p>Új énekes játék bemutatása: <i>Kecske ment a kiskertbe...</i></p> <p>Az énekes játék eljátszása (4x)</p> <p>Kör alakítása, kecske és gazda kiválasztása</p> <p>„X, Te leszel a kecske, Y, Te pedig a gazda. A kecske a körön belül, a gazda a körön kívül sétál ellentétes irányban, mint ahogy mi sétálunk körbe. Az ének végén a gazda beszélget a kecskével. Amikor befejezték, felemelik a kezüket azok, akik a körben állnak, a gazda pedig addig kergeti a kecskét, ameddig el nem kapja.”</p> <p>„<i>Ügyesen megfogták a kecskéket a gazdák! Vigyük őket vissza az udvarunkba!</i>”</p> <p>8. A tevékenység lezárása, átvezetés más tevékenységekbe:</p> <p>A mesehallgatás előtt megkezdett játékok folytatási lehetőségének biztosítása pl. „mintha-játék: tó és falusi tanya építése a szőnyegen, állatos társasjátékok, vízi állatok twister</p> <p>Ellenőrzés, értékelés:</p> <p>A gyermeki tevékenység folyamatos megfigyelésével (pl. figyelem, aktivitás, részvétel) történik az ellenőrzés.</p> <p>Az ismeretelsajátítás ellenőrzése a verbális kommunikáció (beszélgetés, kérdések) keretében is zajlik.</p> <p>Az egyéni értékelés folyamatosan történik verbális és nonverbális jellegű módszerekkel a konkrét cselekedetre vonatkozóan (pl. dicséret, buzdítás, mosoly, simogatás, ölelés).</p> <p>A csoportos értékelésnél a szociális képességekre, közös tevékenységre, alkalmazkodásra, együttműködésre térünk ki. Fontos, hogy végig hallgassuk egymást – beszédfigyelem –, valamint az, hogy mindenki tevékenykedhessen.</p>	<p>A játék főszereplői, miután elkapta a gazda a kecskét, másik gyereket választanak maguk helyett.</p> <p>Foglalkozás végén visszamegyünk a csoportszobába.</p> <p>A heti témához kapcsolódó, ugyanakkor a gyerekek fejlettségéhez igazodó szövegrészlet megválasztása.</p> <p>Ötletadással való játékra motiválás, választási lehetőség felkínálása.</p> <p>Fontos a mindenkori pozitív visszajelzés a gyermek motiválása, a sikerélmény biztosítása, valamint a reális önértékelés és a pozitív énkép alakulása érdekében.</p> <p>A gyermek esetleges tévesztéseit a tanulási, fejlődési folyamat részeként kezeltem és gyermek számára lehetőséget biztosítok a tévedést követően a helyes megoldás megtalálására.</p> <p>A csoportos értékelés során a kialakított szokások, magatartási formák, erkölcsi értékek megerősítése a cél.</p>
---	--

A harmadik foglalkozás tervezete

Foglalkozási/tevékenységi terv

Az óvodapedagógus neve: Majorosi Virág

Csoport: nagycsoport

Tevékenységi forma: Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység helyszíne: Székesfehérvári Gyöngyvirág Óvoda, csoportszoba, aula

A tevékenység időpontja: 2024.03.19.

A tevékenység előzménye: Vízi állatok-Vízi madarak, előzetes kirándulási élmények a természetben (például a közeli tónál), baromfiudvar élmények

„Míntha-játék”: tó építése a szőnyegen, vízi állatokkal

H.C. Andersen: A rút kiskacsa című meséjének ismétlése.

Vízi állatokhoz, háziállatokhoz kapcsolódó mozgásos játékok, vízi állatok twister.

A tevékenység tartalma/témája: Látható hangok oktatócsomag 5. kalandja: Látogatás a baromfiudvarban foglalkozás részletének integrálása hallgatási anyaggal és munkalapokkal, dalismétlés: *Falusi hangverseny*; gyermekjáték ismétlés: *Kecske ment a kiskertbe...*; új gyermekjáték tanítása: *Gyertek haza ludaim!*; Készségfejlesztés: ritmusérzék fejlesztése – rövid és hosszú hangok megkülönböztetése (hang jelhez kötése), egyenletes lüktetés érzékeltetése változatos módon

A tevékenység célja: a megfigyelési képesség és a tudatosság, az éneklés, a közös játékok örömeinek átélése, a ritmus, a dallam és a mozgás szépségének felfedezése, a hangok rövid és hosszú tartamának felismerése és gyakorlása

Nevelési feladatok:

Esztétikai nevelés tiszta éneklésre törekvéssel, utánzó mozdulatokkal. A dalok játékos ismétlése különböző ritmusgyakorlatokkal, anyanyelv szeretetére nevelés. A közös énekes játék átélése által a közösségi érzés erősítése. Énekes játékokhoz kapcsolódó szokásalakítás (pl. egymásra figyelés, alkalmazkodás).

Didaktikai feladatok:

Az új dal és gyermekjáték bemutatása, eljátszása, az ismert gyermekjáték gyakorlása, az új mondóka és gyermekjáték, illetve a hozzájuk kapcsolódó mozgásformák, téralakítási megoldások rögzítése (kör).

Képesség- és készségfejlesztés: az egyenletes lüktetés érzékeltetése testhangszerrel mozgásokkal, térforma alakításával a testséma fejlesztése; rövid és hosszú, illetve magas és mély hangok megkülönböztetése hallás alapján; finommotorika, a munkalapokon, a hangok jelként való ábrázolásánál, színezésnél.

Alkalmazott módszerek, eljárások: bemutatás, magyarázat, motiválás - érdeklődés fenntartása; utánzás, gyakorlás; ellenőrzés, értékelés - pozitív megerősítés.

Eszközök: Látható hangok oktatócsomag munkalapjai és hanganyagai, színesceruzák, Nyuszi Réka, meseláda

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása
--

Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
1 p	<p>1. Szervezés:</p> <p>Nyugodt légkör teremtése a változatos játéktevékenységekhez.</p> <p>A heti témához kapcsolódó, az előzetes élmények feldolgozását segítő „mintha-játék” és mozgásos játékok lehetőségének felajánlása</p> <p>-farmépítő -háziállatos memória -baromfiudvaros óriás puzzle</p> <p>Közvetlen szervezés</p> <p>A játéktevékenységek közvetett irányításával a szőnyegen a játékok elrakodása, ablakok kinyitása. A mese láda, Nyuszi Réka, hanganyagok, a munkalapok és a színesceruzák előkészítése.</p> <p>2. Motiváció:</p> <p>Nyuszi Réka megjelenése a csoportszobában a <i>Meseláda, meseház...</i> mondókéval. Csoportban rendrakás, majd utána körben leülünk a szőnyegen.</p> <p>3. Megvalósítás</p> <p>„Szervusztok, gyerekek! Már egy ideje nem találkoztunk. Emlékeztek arra, hogy milyen hangokat hallgattunk legutóbb?” (A baromfiudvar lakóinak hangját)</p> <p>„Milyen állatok hangját hallottuk a hangfelvételen? (Malacot, tehenet, kutyát, macskát, lovat, tyúkokat, kecskét stb.)”</p> <p>„Képzeljétek! Ma megint mesélni fognak nekünk. Emlékeztek még, hogy hogyan jelöltük az állatok rövid és hosszú hangját?” (A rövidet kezünkkel a levegőben rövid egyenes, a hosszút pedig hosszú egyenes vonallal jelöltük a levegőben.)</p>	<p>Többféle játéklehetőség és helyszín biztosítása úgy, hogy a gyerekek lehetőleg ne zavarják egymást. Szükség esetén a játéktevékenység tovább lendítése érdekében óvodapedagógusi szerepvállalás és ötletadás a gyermeki igényekhez igazodva.</p> <p>A foglalkozáshoz szükséges hely, illetve szellőztetéssel a friss levegő biztosítása.</p> <p>Az eszköz jól elérhető helyen legyenek a tevékenység gördülékenysége érdekében.</p> <p>Kötött, makrocsoportos szervezési mód.</p> <p>A játéktevékenységhez kapcsolódóan beszélgetéssel, majd mondókéval figyelemfelkeltés.</p> <p>A csoportszokásoknak, illetve pedagógiai programunknak megfelelően minden gyermek bevonása a tevékenységbe.</p> <p>Az ismert mondókat mondogatjuk (2-3x).</p> <p>A vízi és ház körül élő állatokról szerzett élmények felelevenítése.</p> <p>Az első hanganyag élményeinek felidézése.</p> <p>A második hanganyag élményeinek és a rövid-hosszú hangok jelölésének felidézése.</p>

<p>5 p</p>	<p>„Kiránduljunk megint a baromfiudvarba. Hallgassuk meg újra az állatok hangját!”</p> <p>„Képzeljétek! Jöttek ma hozzánk más állatok is beszélgetni. Felismeritek kik ők?” (Tehén, macska, kecske, tyúkok, kutyák, egér.)</p> <p>„Hallgassuk meg még egyszer az állatokat, közben mutassátok is, hogy az állatok hangját röviden, vagy hosszan halljátok. (levegőben mutatják a gyerekek a hangok jelölését)</p> <p>„Most, hogy mindegyik állat bemutatkozott nekünk, gyertek, üljünk az asztalhoz. Ma is játszunk az állatokkal.”</p>	<p>A második hanganyag lejátszása laptopon.</p> <p>Hangok térben mutatása hallgatás közben.</p> <p>Harmadik hanganyag lejátszása, állatok hangról való felismerése.</p> <p>Harmadik hanganyag lejátszása újból, figyelve és mutatva a rövid és hosszú hangokat.</p> <p>Részben kötött, mikrocsoportos foglalkozási forma.</p> <p>Előre az asztalokra kikészített oktatócsomag második munkalapjának kitöltése, színesceruzákkal. (maximum 6 fő ülhet az asztalnál)</p> <p>Irányérzék, térbeli elhelyezkedés.</p>
<p>5 p</p>	<p>„Először is rajzoljátok fel a lap bal felső sarkába a jeleket!”</p> <p>„Hallgassuk meg az állatok hangjait. Amelyik állat hangját felismeritek, ahhoz az állathoz rajzoljatok vonalat, mintha beszélne. Figyeljétek meg, hogy hosszan vagy röviden halljátok-e hangját. Ennek megfelelően rövid vagy hosszú vonalat húzzatok a ceruzával.</p> <p>„Nézzétek csak! Így kell őket rajzolni.” (előveszem a segédkönyvet és mutatom a gyerekeknek a mintát.)</p> <p>„Hallgassátok figyelemmel és rajzoljátok meg az állatok hangját úgy, amilyen hosszúnak halljátok!”</p>	<p>Második hanganyag újbóli meghallgatása az asztaloknál. Állatok hangjának jelölése minta alapján a munkalapokon.</p> <p>Segédkönyv mintájának bemutatása a gyerekeknek.</p> <p>Állatok hangjainak többszöri (2-3x) ismétlése</p> <p>Finommotorika, írás-olvasás készségek fejlesztése.</p>
<p>5 p</p>	<p>„Hoztam nektek egy másik lapot is, amelyiken szintén állatok vannak. Most ezeknek a hangját is meghallgatjuk. Ezek között is lesz olyan, amelyiknek hosszan vagy röviden halljátok a hangját. Ugyanúgy rajzoljatok rövid vagy hosszú vonalakat, mint az előbbi lapon.”</p> <p>„Az állatoknak nem csak rövid és hosszú, hanem mély és magas a hangjuk is van. A</p>	<p>Előző foglalkozásrész ismétlése az oktatócsomag harmadik hanganyagához tartozó munkalappal.</p> <p>Állatok hangjainak többszöri (2-3x) ismétlése</p> <p>Harmadik hanganyag újbóli meghallgatása.</p>

<p>5 p</p>	<p><i>magasabb hangokat magasabban, a mélyebbeket pedig mélyebben utánozzuk a levegőben úgy, hogy a hallott hangnak megfelelően hullámos és egyenes vonalakat húzunk. Hallgassuk meg a hangokat és rajzoljunk a levegőbe közösen!”</i></p> <p><i>„Újra adok nektek állatos lapokat. Most a mély és magas hangokat rajzoljátok a hallott állathoz úgy, ahogyan a levegőbe is mutattuk a kezünkkel.”</i></p> <p><i>„Most, hogy ilyen jól megtanultuk az állatok hangját, gyertek, menjünk el megnézni őket a baromfiudvarba!”</i></p>	<p>Magas és mély hangok különbségének észrevétele, közösen elmutogatása a levegőben.</p> <p>Az oktatócsomag harmadik hanganyagához tartozó munkalap újból üresen kiosztása.</p> <p>Magas és mély hangok különbségének észrevétele és rajzolása hanganyag hallgatása közben</p>
<p>5 p</p>	<p>Szabó Lőrinc: Falusi hangverseny dalát énekelve sétálunk egy kört a teremben majd az aulába érve megállunk.</p> <p><i>„Hallom valakiknek a hangját! Azt beszélük gá-gá-gá. Kik lehetnek ők?” (Libák.)</i></p> <p><i>Gyertek haza ludaim című gyermekjáték játszása</i></p> <p><i>„X, Te leszel a libapásztor, Y, Te a farkas, a többiek pedig a libák. Álljatok kislibák a libapásztorral szemben, a farkas pedig bújjon el a bokorban. Az-az ügyes, akit nem tud elkapni a farkas.”</i></p> <p><i>„Füleljetek csak! Én hallok megint valami hangot. Mekk-mekk, mekk-mekk. Ki lehet az?” (Kecske.)</i></p> <p>Új gyermekjáték bemutatása: <i>Kecske ment a kiskertbe...</i></p> <p>A gyermekjáték eljátszása (4x)</p> <p>Kör alakítása, kecske és gazda kiválasztása</p> <p>„X, Te leszel a kecske, Y, Te pedig a gazda. A kecske a körön belül, a gazda a körön kívül sétál ellentétes irányban, mint ahogy mi sétálunk körbe. Az ének végén a gazda beszélget a kecskével. Amikor befejezték, felemelik a kezüket, akik a körben állnak, a</p>	<p>Éneklésre, gyermekjátékokra való játékos motiválás.</p> <p>Játékos felvezetés a gyermekjátékhoz.</p> <p>Szereplők kiválasztása, játék elmagyarázása.</p> <p>A libapásztor szemben áll a libákkal, közöttük pedig a farkas. A párbeszéd után a libák a libapásztorhoz futnak, a farkas pedig megpróbálja őket elkapni. Akit elkap, kiáll.</p> <p>Közösségi érzés erősítése a közös énekléssel.</p> <p>A játék főszereplői, miután elkapta a gazda a kecskét, másik gyereket választanak maguk helyett.</p>

<p>gazda pedig addig kergetni a kecskét, ameddig el nem kapja.”</p> <p><i>Ügyesen megfogták a kecskéket a gazdák! Vigyük őket vissza az udvarunkba!</i></p> <p>4. A tevékenység lezárása, átvezetés más tevékenységekbe:</p> <p>A mesehallgatás előtt megkezdett játékok folytatási lehetőségének biztosítása pl. „mintha-játék: tó építése a szőnyegen, társasjátékok, vízi állatok twister</p> <p>Ellenőrzés, értékelés:</p> <p>A gyermeki tevékenység folyamatos megfigyelésével (pl. figyelem, aktivitás, részvétel) történik az ellenőrzés.</p> <p>Az ismeretelsajátítás ellenőrzése a verbális kommunikáció (beszélgetés, kérdések) keretében is zajlik.</p> <p>Az egyéni értékelés folyamatosan történik verbális és nonverbális jellegű módszerekkel a konkrét cselekedetre vonatkozóan (pl. dicséret, buzdítás, mosoly, simogatás, ölelés).</p> <p>A csoportos értékelésnél a szociális képességekre, közös tevékenységre, alkalmazkodásra, együttműködésre térünk ki. Fontos, hogy végig hallgassuk egymást – beszédfigyelem –, valamint az, hogy mindenki tevékenykedhessen.</p>	<p>A szervezett, kötött tevékenységek előtt megkezdett játéktevékenységek folytatásának biztosítása.</p> <p>Ötletadással való játékra motiválás, választási lehetőség felkínálása.</p> <p>Fontos a mindenkori pozitív visszajelzés a gyermek motiválása, a sikerélmény biztosítása, valamint a reális önértékelés és a pozitív énkép alakulása érdekében.</p> <p>A gyermek esetleges tévesztéseit a tanulási, fejlődési folyamat részeként kezeltem és gyermek számára lehetőséget biztosítok a tévedést követően a helyes megoldás megtalálására.</p> <p>A csoportos értékelés során a kialakított szokások, magatartási formák, erkölcsi értékek megerősítése a cél.</p>
---	--